

Stress och trötthet som orsak till olycksfall inom jordbruket

– en kunskapssammanställning

Om rapporten

Rapporten är tidigare utgiven i SLU:s rapportserie Landskapsarkitektur, trädgård, växtproduktionsvetenskap med nummer 2018:6.

Stress och trötthet som orsak till olycksfall inom jordbruket – en kunskapssammanställning

Stefan Pinzke, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Publikation: SLU Future Food Reports 4

Utgivare: Sveriges lantbruksuniversitet, forskningsplattformen SLU Future Food

Utgivningsår: 2018

Grafisk form: Cajsa Lithell (omslag)

Foto: Shutterstock

Tryck: SLU Repro, Uppsala

Papper: Scandia 2000 240 g (omslag), Scandia 2000 130 g (inlaga)

ISBN: 978-91-576-8955-9

Förord

Rapporten innehåller en kunskapssammanställning om riskfaktorerna stress och trötthet och deras betydelse för olycksfall i jordbruket som underlag till förebyggande insatser. Kunskapssammanställningen baseras dels på en omfattande litteraturgenomgång och dels på analys av tidigare genomförda intervjuer med olycksdrabbade lantbrukare.

Kunskapssammanställningen har planerats och genomförts av docent Stefan Pinzke vid Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU Alnarp.

Ett stort tack till SLO-fonden som har möjliggjort detta arbete genom finansiering av forskningsprojektet (SLh2015-0025),

Alnarp i augusti 2018

Stefan Pinzke

Docent

Inst. för Arbetsvetenskap, Ekonomi och Miljöpsykologi (AEM)

SLU, Alnarp

Sammanfattning

Syftet med föreliggande studie har varit att utarbeta en kunskapssammanställning om riskfaktorerna stress och trötthet och deras betydelse för olycksfall i jordbruket som underlag till förebyggande insatser. Kunskapssammanställningen baseras dels på en omfattande litteraturgenomgång och dels på analys av tidigare genomförda intervjuer med olycksdrabbade lantbrukare.

Vid litteraturgenomgången granskades både nationella och internationella studier med avseende på nämnda riskfaktorer för olyckor. Även exempel på förebyggande insatser som är applicerbara på jordbrukare inhämtades. Dokumentation av projekt söktes även genom olika branschtidningar och hemsidor.

Institutionen för AEM förfogar över ett omfattande datamaterial vad gäller olycksfallen i jord- och skogsbruk 2004 och 2013. Från detta datamaterial analyserades 460 korta berättelser nertecknade på blanketter om vad som hände vid olyckstillfället och orsak till olyckan 2004. Från studien 2013 analyserades 242 berättelser om olyckstillfället men också om vilka åtgärder som lantbrukaren vidtagit för att förhindra olyckor. Dessutom analyserades 75 bandinspelade intervjuer med de olycksdrabbade lantbrukarna med ytterligare information. Särskilt studerades de berättelser som angav stress och trötthet som orsak till olycksfallen.

Litteraturgenomgången visade att lantbruket stadigt rankas som en av mest riskfyllda branscherna i världen med många dödsfall och skador. Studierna av arbetsolycksfallen i det svenska lantbruket visar att olycksfallen har minskat i absoluta tal de senaste 10 åren. Tar man hänsyn till det minskade arbetsbehovet i jordbruket eller minskningen av antalet jordbruksföretag under samma period så har antalet olycksfall inte minskat.

De verksamma exponeras för olika risker för olycksfall i sitt arbete såsom vid hantering av djur (t.ex. klämd eller trampad av djur), stora maskiner och fordon (t.ex. fastnad i maskin, traktorolycka) samt vid byggnads- och reparationsarbete (t.ex. fall från stege). Förutom dessa riskfyllda förhållanden exponeras samtidigt också lantbrukaren för en mängd stressorer genom t.ex. hög arbetsbelastning, tidspress, maskin- och tekniska haverier, sjukdomsangrepp, finansiella bekymmer, väderberoende, statliga regleringar, byråkrati, ensamarbete och familjeproblem.

Litteraturgenomgången visade att lantbrukare som upplevde mycket stress var mer benägna att råka ut för en olycka i sitt arbete. Många lantbrukare lider av trötthet, sömnstörningar och sömnlöshet som är relaterat till den höga arbetsbelastning och stress de är utsatta för vilket kan påverka förmågan att fatta beslut inför farliga situationer och därmed olycksfall som följd. Många av de lantbrukare som råkat ut för olyckor i lantbruket i Sverige angav också stress, trötthet, slarv eller obetänksamhet som orsak till olycksfallen. Det finns en hel del faktablad och broschyrer med råd till

lantbrukare om hur man kan hantera stress och trötthet t.ex. genom att ta pauser, motionera regelbundet, äta hälsosam mat och undvika alkohol.

Flera interventioner och program har genomförts med avseende på att förebygga arbetsskador i jordbruket. Några studier kunde påvisa positiva resultat medan de flesta andra gav mycket begränsade bevis på att interventionerna var effektiva för att minska jordbruksskador. Det finns behov av mer noggranna utvärderingar av insatsprogram för säkerhet i jordbruket.

Abstract

The purpose of this study was to develop a compilation of knowledge about the risk factors of stress and fatigue, and their importance for injuries in agriculture as a basis for preventive measures. The knowledge compilation was based on an extensive literature review and partly on analysis of previously conducted interviews with farmers who suffered accidents.

In the literature review, both national and international studies were investigated with regard to the mentioned risk factors for injuries. Also examples of preventive measures applied to farmers were obtained. Documentation of projects was also sought through various industry magazines and websites.

The Department of AEM possesses extensive data on injuries in agriculture and forestry in 2004 and 2013. From this data, 460 short stories were analyzed of what happened at the time of the injury and the cause of the injury in 2004. From the 2013 study, 242 stories were analyzed regarding the injury, but also about the measures taken by the farmer to prevent injuries. In addition, 75 band-recorded interviews were analyzed with the affected farmers with further information. In particular, the stories that indicated stress and fatigue as a cause of the injury were studied.

The studies of occupational injuries in the Swedish agriculture show that injuries have decreased in absolute terms over the past 10 years. Taking into account the reduced labor requirements in agriculture or decrease in the number of farms in the same period, the number of injuries has not decreased.

Farmers are exposed to various risks of injuries at work, such as handling animals (e.g. crushed or trampled by the animals), large machinery and vehicles (such as stuck in the machine, tractor injury) and in construction and repair work (e.g. fall from ladder). In addition to these hazardous conditions, the farmer is also exposed to a variety of stressors by e.g. heavy workload, time pressure, mechanical and technical failures, disease attacks, financial worries, dependent on the weather, government regulations, bureaucracy, working alone and family problems.

The literature review showed that farmers who experienced a lot of stress were more likely to experience an accident in their work. Many farmers suffer from fatigue, sleep disorders and insomnia that is related to the high workload and stress they are exposed to, which can affect the ability to make decisions for dangerous situations and injuries as a result. Many of the farmers who suffered injuries in agriculture in Sweden also indicated stress, fatigue, sleepiness, carelessness or negligence as cause of the injuries. There are a lot of fact sheets and brochures with advice to farmers on how to deal with stress and fatigue by example to take breaks, exercise regularly, eat healthy foods and avoid alcohol.

Several interventions and programs have been implemented with regard to the prevention of occupational injuries in agriculture. Some studies showed positive

results, while most others gave very limited evidence that interventions were effective in reducing agricultural injuries. There is a need for more accurate evaluations of intervention programs for safety in agriculture.

Innehåll

Bakgrund	11
Arbetsolycksfall	11
Orsaker till arbetsolycksfall.....	11
Förebygga arbetsolycksfall.....	12
Syfte	12
Material och Metod	13
Litteratursökning.....	13
Intervjuer med olycksdrabbade lantbrukare:	13
Resultat - Litteratursökning.....	15
Stress och trötthet	15
Trötthet i lantbruket	16
Stress och olycksfall.....	17
Stress, risktagande och olycksfall i lantbruket.....	17
Förebyggande av risktagande, stress och trötthet i jordbruket.....	20
Resultat - Olycksfall i svenskt lantbruk	23
Sammanfattande diskussion.....	29
Referenser.....	31
BILAGA 1, Frågeblankett för postenkäten 2004	41
BILAGA 2, Frågeblankett för telefonintervjun 2004	43
BILAGA 3, Frågeblankett för postenkäten 2013	47
BILAGA 4, Frågeblankett för telefonintervjun 2013	55
BILAGA 5, Kodförteckning för referensområden	61
BILAGA 6, Kodförteckning för Händelser	62
BILAGA 7, Händelsebeskrivningar efter referensområden.....	63

Bakgrund

Arbetsolycksfall

Internationella arbetsorganisationen ILO uppskattar att globalt skadas 317 miljoner arbetare i arbetsolyckor varje år och att 321 000 omkommer. Många skador resulterar i lång frånvaro från arbetet. Förutom det mänskliga lidandet är de ekonomiska samhällskostnaderna omfattande som uppskattas till 4 procent av den globala bruttonationalprodukten varje år (1).

Antalet icke dödliga arbetsolycksfall (olycksfall med mer än 3 dagars sjukskrivning) har minskat totalt i de 28 EU-länderna från 3,8 miljoner 2008 till 3,1 miljoner 2014. I Sverige har under samma period arbetsolycksfallen varierat mellan 31000 och 36000 per år (2).

De dödliga arbetsolycksfallen har på motsvarande sätt minskat i EU från 4700 år 2008 till 3700 år 2014 och i Sverige varierat mellan 35 och 65 per år (3).

Inom EU-28, svarade sektorerna byggindustri, transport- och magasineringsföretag, tillverkningsindustri samt jordbruk, skogsbruk och fiske tillsammans för drygt två tredjedelar (67,2%) av alla dödsolyckor i arbetet och något mindre än hälften (44,9%) av alla icke-dödliga arbetsolyckor i 2014. Mer än en av fem (20,9%) dödsolyckor i arbetet i EU-28 under 2014 skedde inom byggsektorn, medan transport och magasinering sektorn hade den näst högsta andelen (16,6%), följt av tillverkningsindustrin (15,4%) och jordbruk, skogsbruk och fiske (14,3%) (4).

Under perioden 1995–2014 inträffade arbetsolyckor i Sverige som leder till dödsfall främst i branschgrupperna jordbruk, skogsbruk och fiske, byggverksamhet, transport och magasinering, samt inom tillverkning. Den relativa frekvensen för dödsfall i arbetsolycka var under 2014 högst i branschgrupperna jordbruk, skogsbruk och fiske där det inträffade 9,8 dödsfall per 100 000 sysselsatta jämfört med totalt 0,9 dödsfall per 100 000 förvärvsarbetande i samtliga branscher (5,6).

Orsaker till arbetsolycksfall

När en arbetsolycka inträffar har som regel något skett som avviker från det normala i arbetet. Inom EU-28 var de tre vanligaste rapporterade avvikelserna 2014 förlorad kontroll (över maskin, transportutrustning, verktyg eller djur) (21% totalt, 19,5% för kvinnor, 24% för män), halkning, snubbling eller andra fall av person (19% totalt, 23,5% för kvinnor, 17% för män) och kroppsrorelse med belastning (Fysisk ansträngning utöver det normala såsom lyft eller bärning samt plötslig fysisk ansträngning i samband med t.ex. snedtramp) (18% totalt, 19% för kvinnor, 18% för män). Motsvarande avvikelser för branschgruppen jordbruk, skogsbruk och fiske var halkning, snubbling eller andra fall av person (16% totalt, 19% för kvinnor, 15% för

män), förlorad kontroll (12% totalt, 9% för kvinnor, 13% för män) och rörelse med belastning (11% totalt, 11% för kvinnor, 11% för män) (7).

Bland kvinnor totalt i Sverige var fallolyckor vanligast med cirka 1,8 anmälningar per 1 000 förvärvsarbetande 2015. Drygt två tredjedelar av fallolyckorna bland kvinnor gällde halkning, snubbling eller andra fall på samma nivå. Bland män var förlorad kontroll (över maskin, transportutrustning, verktyg eller djur) vanligast med cirka 2,9 olyckor per 1 000 förvärvsarbetande 2015. Inom denna kategori var förlorad kontroll över handverktyg etc. samt förlorad kontroll över transportmedel vanligast med ungefär 30 procent vardera (8).

I branschgruppen jordbruk, skogsbruk och fiske år 2015 var förlorad kontroll den vanligaste olyckskategorin för både män och kvinnor (47% resp. 58%) och fall av person den näst vanligaste (25% resp. 22%) (8).

Förebygga arbetsolycksfall

För att kunna förebygga skaderisker och olycksfall inom jord- och skogsbruk är det viktigt att finna orsakssambanden. Förutom ovan beskrivna dödsolyckor inträffar det även ca 5000 icke dödliga arbetsolycksfall årligen inom det svenska jordbruket som leder till kroppsskada och utgör hinder i arbetet, främst i kontakt med djur, fallolyckor samt fordonsolyckor (9,10) och där de äldre lantbrukarnas olycksrisker särskilt har studerats (11). Dessutom omkommer eller skadas många personer i transportolyckor och i trafikolyckor med lantbruksfordon och långsamtgående fordon (12-14). En av möjliga förklaringar till dessa lantbruks- och trafikolyckor är den ökade stress och trötthet som orsakas av långa arbetstider speciellt under skördemånaderna (9-14).

Forskare på Nya Zeeland har presenterat hur lantbrukare kan hantera effekterna av utmattnings och trötthet (15). Några svenska studier har påtalat att stress kan vara en farlig faktor till att lantbrukaren ibland tar medvetna risker som kan leda till olycksfall (16-19) men hur detta orsakssamband ser ut är inte tillräckligt kartlagt.

Syfte

Syftet med föreliggande studie är att göra en kunskapssammanställning om riskfaktorerna stress och trötthet och deras betydelse för olycksfall i jordbruket som underlag till förebyggande insatser. Kunskapssammanställningen skall dels baseras på en omfattande litteraturgenomgång och dels på genomförda intervjuer med olycksdrabbade lantbrukare.

Material och Metod

Litteratursökning

En omfattande litteraturgenomgång genomfördes där både nationella och internationella studier granskades med avseende på nämnda riskfaktorer för olyckor. Även exempel på förebyggande insatser som är applicerbara på jordbrukare inhämtades från litteraturgenomgången. Dokumentation av projekt söktes även genom olika branschtidningar och hemsidor.

Intervjuer med olycksdrabbade lantbrukare

Institutionen för AEM förfogar över ett omfattande datamaterial vad gäller olycksfallen i jord- och skogsbruk 2004 (9,10) och 2013 (20). Vid studien om olycksfallen 2004 skickades 7000 postenkäter (Bilaga 1) till lantbruksföretag (ett urval av ca 67000 företag ur Lantbruksregister (LBR)). 5646 företag besvarade postenkäten (81%). På 397 av dessa företag hade det inträffat minst ett olycksfall. Dessa företag kontaktades per telefon med bl.a. frågor om vad som hände vid olyckstillfället och orsak till olyckan (Bilaga 2). Vid studien om olycksfallen 2013 skickades på motsvarande sätt 6000 postenkäter (Bilaga 3) till lantbruksföretag (ett urval av ca 63000 företag ur LBR). 3379 företag besvarade postenkäten för 2013 (56%). På 209 av dessa företag hade det inträffat minst ett olycksfall. Av dessa företag hade 150 medgivit på postenkäten att bli kontaktade för ytterligare frågor om olycksfallen (Bilaga 4). Totalt kunde 104 intervjuer genomföras per telefon (14 företag ville inte bli intervjuade vid uppringning och 32 företag svarade inte vid upprepade uppringningar). Samtliga olycksfall för 2004 och 2013 kodades efter referensområde (Bilaga 5) och händelse (Bilaga 6).

För föreliggande studie analyserades 460 korta berättelser nertecknade på blanketter om vad som hände vid olyckstillfället och orsak till olyckan 2004. Från studien 2013 analyserades 242 berättelser om olyckstillfället men också om vilka åtgärder som lantbrukaren vidtagit för att förhindra olyckor. Dessutom analyserades 75 bandinspelade intervjuer med de olycksdrabbade lantbrukarna med ytterligare information. Särskilt studerades de berättelser som angav stress och trötthet som orsak till olycksfallen.

Resultat - Litteratursökning

Stress och trötthet

Stress och trötthet kan påverka vår bedömning och koncentration och öka risken för olyckor. Dinges (1995) (21) drar slutsatsen att trötthet bidrar till mänskliga fel och olyckor i teknikrika industriella samhällen med mänskliga, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser. T.ex. har det konstaterats att många trafikolyckor orsakas av trötthet och sömnstörningar (22-28). En trött förare löper en 10 gånger högre risk för olyckor än i utvilat tillstånd (Åkerstedt *et al.* 2008) (29). Enligt stressforskningsinstitutet vid Stockholms universitet (2008) (30) beror cirka 15–20% av trafikolyckorna i Sverige på trötthet. Motsvarande siffror för England är 16-23% (Horne & Reyner, 1995) (31). Studier med en bilsimulator visar på en mycket förhöjd risk för olyckor bland de arbetare som körde efter nattsiftet (Åkerstedt *et al.* 2007) (27). Trötthetens ökade risk för olyckor kan relateras till problem med syn, hörsel, rörelseförmåga, förekomst av kroniska sjukdomar och osäkerhet i hektiska arbetsmiljöer (22,28,32-37).

Enligt Leger (1994) (25) är 53 procent av de arbetsrelaterade olyckorna i USA troligen relaterade till trötthet. Carter *et al.* (2003) (23) visar i sin undersökning att antalet trafik- och arbetsolyckor ökar med bristen på sömntimmar. Stress, depressiva tillstånd och sömnapné är några av de ohälsotillstånd som kan påverka sömnen. En amerikansk studie föreslår att man regelbundet ska kontrollera yrkeschaufförer så att de inte lider av någon typ av sömnstörning som kan medverka till trötthet för att minska antalet trafikolyckor (Gurubhagavatula *et al.*, 2004) (38).

Dålig fysisk arbetsmiljö, dåligt anpassade och krävande arbetsförhållanden orsakar utslitning och trötthet (39-41). Arbetsrelaterad stress kan ge sömnstörningar och sömnlöshet vilket i sin tur också medverkar till trötthet (42-44). Skiftarbete ökar också antalet hälsoproblem och arbetsrelaterade olyckor genom den ökade risken för trötthet av oregelbunden sömn (45). En avhandling av Thiele Schwarz (2008) (46) visar på en nästan tre gånger högre risk att drabbas av ohälsa bland de kvinnor som upplevde brist på återhämtning, kände sig utmattade och sällan var utvilade när de kom till jobbet.

I Sverige är trötthet, sömnstörningar och sömnlöshet i det närmaste en folksjukdom och vi toppar EU-listan över länder där befolkningen lider av störd sömn. Elva procent av kvinnorna och 6 procent av männen lider av konstant trötthet i Sverige, samtidigt som 8 procent av kvinnorna och 5 procent av männen lider av svåra sömnproblem (47,48).

I en systematisk genomgång av 27 observationsstudier och meta analys om sömnproblemens inverkan på arbetsolyckor fann Uehli *et al.* (2014) (49) att de arbetare som hade sömnproblem löpte 1,62 gånger högre risk att råka ut för

arbetsolycksfall jämför med de som inte hade sömnproblem. Ca 13% av arbetsolyckorna kunde hänföras till sömnproblem.

Trötthet i lantbruket

Lantbrukare arbetar ofta långa timmar särskilt under årets hektiska tider, har inte tid att varva ner och sedan har problem att sova när de går och lägger sig. Denna cykel kan leda till extrem trötthet. Trötthet kan dock också orsakas av många andra problem och kan ha både fysiska och psykiska orsaker. Trötthet kan beskrivas som en känsla av konstant trötthet eller svaghet. Det är inte samma sak som dåsighet eller trött efter en hektisk dag. Det är mer en känsla av att pressa sig själv genom hela dagen, varje dag (50).

I en undersökning av 1183 finska lantbrukares mentala hälsa fann Kallioniemi *et al.* (2009) (51) att de vanligaste tecknen på psykisk ohälsa som lantbrukarna led av var kraftlöshet eller trötthet samt sömnlöshet eller svårigheter att somna.

Trötthet eller extrem trötthet kan påverka dig både fysiskt och mentalt. Det kan påverka din förmåga att fatta beslut när du står inför farliga situationer. Jordbrukare utsätts dagligen för risker och du måste vara medveten om symptomen och orsakerna till trötthet så att du kan eliminera eller minimera faktorer som bidrar till trötthet (15)

Både det australienska National Centre for Farmer Health (NCFH) (50) och det statliga försäkringsbolaget Accident Compensation Corporation (ACC) på Nya Zeeland (15) och har i faktablad gett råd om hantering av trötthet till jordbrukare. Några orsaker till lantbrukarnas trötthet som de anger är t.ex.

- Pågående långa timmar av arbete med tidiga starter och sena nätter, t.ex. under skörd.
- Inte tillräckligt med sömn eller störd sömn (t.ex. vid kalvning)
- Stress och tidspress (t.ex. arbeta till deadlines eller vid oväntade extra uppgifter)
- Långa arbetsperioder mellan lediga dagar och helgdagar
- Fysiskt krävande och ansträngande uppgifter (t.ex. hantering av djur)
- Väderförhållanden som gör arbetet svårare
- Bullriga maskiner, långa perioder av stående, otillräcklig ventilation och belysning
- Äter inte en balanserad kost, så kroppen inte har energi för jobbet
- Uttorkning, vilket bidrar till fysisk och mental utmattning och kan få långsiktiga hälsoeffekter
- Stora verksamheter - särskilt med inte tillräckligt (eller dåligt utformade) faciliteter och alltför få anställda

- Medicinskt tillstånd (t.ex. virussjukdom eller effekterna av överexponering för bekämpningsmedel).
- Depression
- Sorg och förlust
- Alkohol- eller narkotikamissbruk

De beskriver också några exempel på trötthetssymptom:

- Långsamma reflexer och reaktioner, dålig koncentration
- Svårt att göra snabba, korrekta beslut
- Slutföra uppgifter i fel ordning (t.ex. stänger inte av utrustning som körs innan demontering för att rensa en täppt del eller utföra underhåll)
- Glömmer viktiga steg och förfaranden
- Minskad fysisk förmåga.
- Värkande, svaga muskler
- Huvudvärk, yrsel, suddig syn
- Irriterad, lynnig och kort stubin
- Genomtrött eller sömnig
- Mikrosömn

Stress och olycksfall

Personer som är stressade är mer benägna att råka ut för en olycka på arbetsplatsen på grund av kognitiva misstag (52) vilka innefattar brister i det perceptuella, i uppmärksamhet, minne, och handlingsfel som visar sig som koncentrationssvårigheter, glömska, och mental förvirring (53).

Stress, risktagande och olycksfall i lantbruket

Det amerikanska arbetslivsinstitutet, The National Institute for Occupational Safety and Health (NIOSH), har listat lantbruket som ett av de tio mest stressiga yrkena i världen (54). Studier från flera länder t.ex. från Storbritannien (55), Nya Zeeland (56), Finland (57), Kanada (58), Australien (59) och USA (60) har också visat att lantbrukare har ett mycket stressigt yrke och att jordbrukarna upplever hög stress på grund av effekterna av olika faktorer i arbetsmiljön. Dessa stressfaktorer kan grupperas efter sådana som lantbrukarna kan kontrollera och faktorer som är okontrollerbara (61). Okontrollerbara stressfaktorer som ofta nämns och som skapar osäkerhet för lantbrukaren är klimat och väderförhållanden (56,57,62-66), ekonomi (t.ex räntor, marknadspriser) (56,57,63-65,67), statliga regleringar och politik (55,56,59,62,66,68), maskinhaveri (62,63,65,66). Andra stressfaktorer som är inom lantbrukarnas kontroll och som också omnämns är ohälsa, familjebekymmer och socialt stöd (55,57,63-65,67) samt tidspress och ansträngande arbete (57,62,63,66). Stress av mängden pappersarbete och byråkrati påtalades i flera undersökningar (55,62). Lunner Kolstrup & Lundqvist (2013) (68) kunde visa att 50% av 420

slumpmässigt utvalda lantbrukare kände sig ganska mycket-väldigt mycket stressade av EU-relaterad lagstiftning, bidrag, kontroller och utbetalningar samt av myndigheters agerande gentemot lantbrukare.

Flera litteraturstudier är genomförda som identifierat de vanligaste stressfaktorerna i lantbruket. Goffin & ACC Policy Team (2014) (61) delade in funna riskfaktor enligt följande: globala/nationella faktorer (t.ex. klimatförändringar, råvarumarknaden, höga räntor, försämrad infrastruktur på landsbygden med minskade möjligheter på för sociala kontakter), regionala/kommunala faktorer (t.ex. oförutsägbara väder- och klimatförhållanden, sjukdomar hos djur och grödor, isolering), lokala gårdsfaktorer (t.ex. farliga arbetsförhållanden, risk för maskinhaveri, isolering och brist på socialt stöd, övergång från egenföretagare till att ha anställda), familjefaktorer (t.ex. oro för familj, problem vid generationsskifte) samt faktorer som berör lantbrukaren själv (oro för inkomster och skulder, lagstiftning, byråkrati, pappersarbete, tidspress, långa arbetsdagar, oro olyckor och sjukdomar). En omfattande litteraturstudie om mental hälsa på landsbygden listar följande stressfaktor: råvarupriser, ekonomiska påfrestningar, skulder, klimatförändringar, överansträngning, säsongsförhållanden, statliga regleringar och deras efterlevnad (69). McGregor *et al.* (1995) (70) sammanfattar att de tre vanligast i litteraturen omnämnda stressorsakerna för lantbrukare var ekonomiska risker, tidspress (speciellt vid sådd och skörd) samt väder. I en kunskapsammanställning om lantbrukarnas psykosociala arbetsvillkor, psykiska hälsa och stress (71) sammanfattas att stressen i lantbruket var relaterat till hög arbetsbelastning, tidspress, maskin- och tekniska haverier, sjukdomsangrepp bland djur och växter, riskfyllda arbetsförhållanden och situationer, svårigheter att förstå ny teknik, oregelbunden och osäker inkomst, finansiella bekymmer och höga räntor, säsongsmässiga produktionsförhållanden, väderberoende, effekter av nya statliga regleringar och avgifter, byråkrati och hög administrativ arbetsbörda, myndigheters agerande, klimatförändringar, arbetsgivar- och personalansvar, brist på kvalificerad arbetskraft, ensamarbete och brist på socialt stöd, familjeproblem, obalans mellan arbete och privatliv, ökade miljökrav samt krav och förväntningar från konsumenter och samhället i allmänhet.

Flera studier har undersökt stress specifikt i mjölkproduktionen. Wallis & Dollard (2008) (59) konstaterade att australiska mjölkbönder uppvisade extremt höga stressnivåer jämfört med ett antal andra yrken medan Alpass *et al.* (2004) (66) rapporterade moderata stressnivåer bland 985 mjölkbönder på Nya Zeeland. Deary *et al.* (1997) (62) visade att engelska mjölkbönder uppvisade högre stressnivåer på grund av tidspress än lantbrukare i andra sektorer. Kolstrup *et al.* (2013) (72) har gjort en internationell översikt om mjölkproducenters psykosociala arbetsvillkor, mentala hälsa och stress. De konkluderar att forskning visar bevis på befintliga och ökande nivåer av stresssymptom, psykisk ohälsa, depression, missbruk och till och med självmord bland mjölkbönder. Vissa studier rapporterar dock en hög grad av

kontroll, en uppfattning om meningsfullt arbete och en gynnsam psykosocial arbetsmiljö på mjölkgårdar.

Flera studier har undersökt sambandet mellan stress och olycksfall i lantbruket. En kanadensisk studie av lantbrukare i Ontario fann att risken för att råka ut för olycksfall ökade med nivån på stressen. Ca 18% av männen och 11% av kvinnorna upplevde sina liv som mycket stressande och där ekonomiska bekymmer och att vara överarbetad var vanliga orsaker till stressen. För de män som upplevde mycket stress ökade sannolikheten för olycksfall med 61% och med 2.73 gånger för kvinnorna jämfört med de lantbrukare som upplevde lite stress. Glasscock *et al.* (2006) (73) undersökte sambandet mellan gårdsolyckor och stress i arbetet och stressreaktioner hos lantbrukare på 794 gårdar i Danmark. Resultaten visade att stress (upplevd ekonomiska problem), stressymptom (t.ex. om man var lättirriterad eller arg) och säkerhetsbeteende var relaterade till olycksfall bland lantbrukarna. Geller *et al.* (1990) (74) visade också att lantbruksföretagare med hög finansiell stress (var högt skuldsatta) hade signifikant högre risk att drabbas av olycksfall på gården än de som var lågt skuldsatta. Thu *et al.* (1997) (75) konstaterade att jordbrukare i Iowa som rapporterar hög stress var 1,7 gånger mer benägna att drabbas av en allvarlig skada än jordbrukare som rapporterar låg till måttlig stress och för de jordbrukare som rapporterade en kombination av hög stress, hög arbetsbelastning och begränsade sociala förhållanden var sannolikheten 3,3 gånger högre att uppleva en allvarlig skada på gården än andra jordbrukare. Furey *et al.* (2016) (76) fann att Irländska mjölkbönder med höga nivåer av stress i lantbruket (av t.ex. tidspress, ekonomi, isolering, risker i arbetet, lagstiftning och väderförhållanden) uttryckte i högre grad en förväntan av att drabbas olycksfall. Xiao *et al.* (2014) (77) undersökte sambandet mellan psykosociala faktorer och olycksfall bland lantarbetare från Mexiko och El Salvador i Kalifornien och fann att depression och neuros symptom (t.ex. känsla av frånvarande, sorgsenhet, irriterad, argsint) var signifikant associerat med risk för olycksfall. Däremot fann de inget samband mellan olycksfall och upplevd stress eller stöd från familj.

Rautiainen *et al.* (2004) (78) studerade en grupp lantbrukare i Iowa som genomgått ett program för säker gård (Certified Safe Farm program (CSF)) och en grupp som inte genomgått programmet. Programmet hade ingen effekt vad gäller självrapporterade skador. Uppfödning av djur, dålig hälsa, och exponeringar av damm och gas, buller, kemikalier och bekämpningsmedel samt lyft var riskfaktorer för skada. De flesta skadorna var relaterade till djur, fall från höjder, halkning, träffad av föremål, lyft och överansträngning. Brådska, trötthet eller stress nämndes som den primära bidragande faktorn till de flesta skador.

Watson *et al.* (2017) (79) undersökte risktagande och olyckor på irländska gårdar och fann att yngre lantbrukare, lantbrukare på stora enheter samt mjölkbönder var mer benägna att ta risker än andra lantbrukare. Risktagande genom att inte ta hjälp av andra vid svåra arbeten eller att inte kontrollera maskiner var associerat men en

högre sannolikhet att råka ut för olycksfall. Dock kunde man inte konstatera något orsakssamband mellan mental stress och risktagande.

I en undersökning av inställning och attityder till säkerhet och risker bland 683 manliga jordbrukare i Canada, fann Harrell (1995) (80) att jordbrukare som råkat ut för olycksfall kännetecknades av ett ökat risktagande och tron på att olyckorna är oundvikliga. Riskreducerande beteenden, såsom användning av skyddskläder och användning av maskiner på ett säkert sätt, var förknippat med lägre skaderisker.

Förebyggande av risktagande, stress och trötthet i jordbruket

Flera litteraturstudier har genomförts med avseende på interventioner för att förebygga arbetsskador i jordbruket (19,81-84). Vanligtvis har insatserna varit genom teknik/miljö åtgärder, utbildnings insatser eller genom lagstiftning/regler men också en kombination av flera interventioner sk. mångfasetterade insatser. Dock har effekten av dessa insatser inte dokumenterats och utvärderats tillräckligt (19).

Många arbetsgivare erbjuder sina anställda stödprogram "employee assistance program (EAP)" som hjälper anställda med personliga och/eller arbetsrelaterade problem som kan påverka deras arbetsprestanda, hälsa, mentala och känslomässiga välbefinnande. The Farm First Program (www.farmfirst.org) är ett EAP för mjölkböner och deras familjer i Vermont som kan få stöd för olika problem av utbildad personal via telefon eller ute på gårdar gällande t.ex. juridiska frågor, stress, ekonomi, relationer, medicinska problem, konflikter, äldre föräldrar, ångest, depression etc.

Dickens *et al.* (2014) (53) konstaterade att Farm First Program kunde minska mjölkböndernas höga stressnivåer, och därmed minska sannolikheten för kognitiva misstag och andra tillstånd som kan leda till olyckor.

Genom bl.a. systematiska gruppdiskussioner med jordbrukare om risker och åtgärder kunde Stave (2005) (18) visa en signifikant ökning i jordbrukarnas arbetsmiljöinsatser och att även stress och risktagande reducerades. Slutsatserna var att användning av sociala nätverksdiskussioner med lämpliga tidsintervall var en effektiv intervention för att nå positiva resultat.

En svensk informationsskrift om hur lantbrukarna kan hantera stressfyllda arbetssituationer har sammanställts vid SLU (85). Det finns också många utländska faktablad och broschyrer med liknande innehåll som ger råd till lantbrukare hur man kan hantera stress (86-95). T.ex. sammanfattar National center for Farmer Health (95) stresshantering i sju punkter:

- Ta pauser, slappna av minst 20 minuter om dagen.
- Prata om din stress med andra.
- Ät tre måltider om dagen, samtidigt som du är bekväm och sittande.

- Förbered dig för stressiga händelser.
- Undvik kemiska preparat. Alkohol, lugnande medel, cigaretter och koffein hjälper inte att hantera stress på lång sikt.
- Ge din kropp en utsökt behandling - ta en 20 minuters tupplur.
- Stärk dina relationer med andra, ha lite kul!

De ger också några råd som kan motverka trötthet som t.ex.:

- Sikta på en god natts sömn varje natt
- Motionera regelbundet
- Ät hälsosam mat och drick mycket vatten
- Begränsa eller undvik alkohol och andra droger
- Minska koffeinintag

Resultat - Olycksfall i svenskt lantbruk

Vid undersökningen om olycksfall i jord- och skogsbruk 2013 (20) beräknades det inträffa ca 4400 olycksfall år 2013 på jordbruksföretag och jordbruksföretag i kombination med skogsbruk. Detta är en minskning med ca 12% jämfört med undersökningen 2004 (9,10) då det inträffade ca 5000 olycksfall. Olycksfallen inom den "renodlade" jordbruksverksamheten skattades till 2923 stycken 2013 medan siffran var 3711 tio år tidigare, en skillnad på närmare 22%. Skillnaderna är inte statistiskt säkerställda men är ändå så pass stora att det finns skäl att tro att det rör sig om en faktisk minskning. Tar man hänsyn till det minskade arbetsbehovet i jordbruket eller minskningen av antalet jordbruksföretag sedan 2004 så har antalet olycksfall inte minskat.

Vanligaste skadehändelse 2013 var djurrelaterade olycksfall (djurspark mm) (27%) följt av fallolyckor (21%), träffad av föremål i rörelse (15%) och maskin/fordonsolyckor (10%). Motsvarande skadehändelser 2004 var djurrelaterade olycksfall (30%) följt av fallolyckor (25%), maskin/fordonsolyckor (16%) och träffad av föremål i rörelse (10%). Vanligaste områden vid skadetillfället 2013 var husdjur (40%), grödor (12%), annan näringsverksamhet (12%), samt byggnader/inventarier (9%). Motsvarande områden 2004 var husdjur (33%), byggnader/inventarier (21%), avverkning (10%), samt grödor (9%). Procentsatserna för skadehändelser och områden för 2004 baseras på uppräknade värden från urvalsnivå till populationsnivå och är justerade för skevheter, medan procentsatserna för 2013 är ojusterade och baseras endast på telefonintervjuerna.

Samtliga olyckshändelser som är beskrivna i undersökningarna 2004 och 2013 finns listade efter referensområde i Bilaga 7.

I det följande listas ett urval av olyckshändelser där orsaken är omnämnd som stress, trötthet, slarv och obetänksamhet. Därefter följer ett urval av utsagor till varför olyckor händer och vad man kan göra åt det.

ORSAK: STRESS (BRÅDSKA), TRÖTTHET, SLARV, OBETÄNKSAMHET

Händelse: *En balk på slätterkrossen kom i spänn slog loss och slog över käken.*

Orsak: *Stress, för lite sömn, ingen avbytare.*

Händelse: *Vid uppsättning av trästaket runt hage råkade jag slågg mig på tummen.*

Orsak: *Var trött, hade hållit på länge.*

Händelse: *Rensade spannmål för utsäde. Fick spannmålsdammet mot sig. Medförde akut allergisk reaktion och svårt att andas.*

Orsak: *Stressad, hade inte satt på sig munskyddet ordentligt.*

Händelse: *Sprang uppför den fasta stegen för att fort rätta till ett stopp i ett transportrör för spannmål. Snubblade halvvägs på stegen och slog i knät.*

Orsak: *Stress i en brådslande situation, mitt i skörden.*

Händelse: *Skulle backa in rundbalspress i ett trångt utrymme. Skulle snabbt hoppa ur hytten, då foten fastnade mellan fotsteg och hytt. Bröt ett ben inne i foten.*

Orsak: *Var stressad, skulle gå fortare än att ta alla fotsteg ner.*

Händelse: *Flyttade pallar. Satt i lastare med pallgafflar. Såg medarbetare börja lyfta / göra annorlunda än han själv tänkt och hoppade då snabbt ur lastaren utan att "lägga ner" pallgafflarna på marknivå, som brukligt. Hjälptes åt att lyfta / greja och vänder sig sen snabbt om och får pallgaffel rakt i ögat.*

Orsak: *Brådska. Blev lite bråttom att hjälpa till. Tänkte sig bara inte för. Inte brukligt att ha pallgafflar uppe.*

Händelse: *Halka i en komocka och ramla på en foderautomat i kohagen och bröt ett revben.*

Orsak: *Brådska. Korna hade sprungit ut och det var bråttom att få in dem.*

Händelse: *Körde ensilage till djuren. Skulle skifta skopor o hade bråttom. Skopan rullade så att den 300kg tunga skopan slog med skarpa kanten över foten.*

Orsak: *Brådska.*

Händelse: *Trillade vid röjning under elstaketet. Snubblade på en sten. Slog in framtand.*

Orsak: *Trött och varmt.*

Händelse: *Klämde finger vid arbete med maskiner.*

Orsak: *Trött.*

Händelse: *Skulle svetsa dit nytt fäste på balgrip till front på traktor. När han skulle vända gripen ändrade några rörliga delar läge och fingertoppen kom emellan.*

Orsak: *Slarv, 5 min arbete att kunnat skruva bort armarna, lite tanklöst.*

Händelse: *Klämskada vid arbete med djur.*

Orsak: *Slarv, dålig uppmärksamhet.*

Händelse: *Skar sig i tummen med kniv.*

Orsak: *Slarv.*

Händelse: *Skulle kontrollera dräneringsbrunn. Lyfte upp locket (ca 40 kg) med ena handen - locket ligger bra - ska sen ta ner det med ena handen igen och tog då inte bort andra handen från brunnskanten i samband med nedsläpp. Klippte fingertopp, blå nagel/gick av. Svårt att läka.*

Orsak: *Slarv! "Hur kan man vara så dum" Hade inte brått alls.*

Händelse: *Lastade tjuvar på slaktbil. Hade drivit upp dem och skulle ta sig tillbaka. Istället för att öppna grind tog han sig över, tog stöd i en raka, denne gled/halkade och han ramlade i marken och tog emot med armen.*

Orsak: *Obetänksamhet.*

Händelse: *Gödslade ut kalvboxar med gödselgrep. Satte i för nära och yttersta spetsen gick i foten - ovanför arbetsskons stålhätta.*

Orsak: *Obetänksamhet.*

Händelse: *Plöjde gammal åkermark. Rotdel fastnade mellan plogskären. Skulle dra bort. När den släppte slog hand/tumme upp i plogdel och skadade tummen.*

Orsak: *Obetänksamhet. Använde bara händer på fel sätt, borde använt något tillhygge att slå undan med.*

VARFÖR HÄNDER OLYCKOR? VAD KAN MAN GÖRA ÅT DET?

"Överhuvudtaget är lantbrukare pressade, mer stress och trötthet pga för långa arbetspass/perioder."

"Man erbjuds ju kurser och möjligheter, det tycker jag. Det pratas ju väldigt mycket om, Säkert Bondförnuft och så. Sen händer ju olyckor ändå. Hänger mycket ihop med för många arbetstimmar - för lite sömn - stress- väderberoende och små barn i arbetet. Då blir man ju inte lika "smart". Så lantbruket är en utsatt bransch, småföretag. Inte ha råd ha anställda - jobba mer själv - ha barnen med sig."

"Händer så oerhört mycket. Kan inte "bygga bort" annat än med bättre lönsamhet. "Politiker tror ju att vi bara springer omkring ....". Största orsaken till att saker händer är ju stress - beror i grunden på dålig lönsamhet. Traktor 38 tim i sträck...en gång 36 tim...vi orkar inte det längre. "Väderprognosen tvärvänder - då bara kör man." Med bättre bemanning hade man fått sova 6 TIM." *Oerhört frustrerande: Det offentliga Sverige säger vilken moral samhället har. Sen lever de inte efter det. *Sen säger folk: Ja men stressa mindre! "Men för helvete!" Vi behöver kollegor! Min fru har sagt att vi måste rapportera sånt som händer, så att det syns..... (Har eget gårdsmejeri nu, för att försöka ta förädlingsvärde själv. "Byggdagens/kollegers" barn jobbar hos dem, men inte deras egna. ="Se världen först"."

"Hörselskydd - även om Du har moderna traktorer. Har två nya Fendt, men ändå skydd. Radio i hörselskydden - kanske inte bra.(Drygt 60 år gammal) Mobiltelefoner - för dåligt ljud. Fått gå över till pensionärstelefon Doros, stor knappar bra ljud enkel. Vikbar, bra, medför att du slipper risk att få/ringa oönskade samtal!! Är ju förstås inte någon Smartphone. De tvingar en ju till det genom alla appar man måste ha. =social stress. Appar för ogräs, kan inte läsa mail, "Man är ju inte inne" Man hänvisar till appar: nu kan Du ladda ner för kontroll av ogräs i betor, jämföra hur mycket du spiller.... hela tiden hänvisar till appar."

"Mycket nöjd med kurs i djurhantering (Low Stress Stock Handling). Behövde nå ut till fler. Själv haft djur över 30 år och nu helt annat sätt (lugnt) att hantera djuren."

"Avstressa sig själv i svåra situationer. Tänka mer än en gång, är det värt att ha för bråttom? Går det fortare? Ha det som rutin - göra ett jobb säkert."

"Prata om det internt! Även om stressigt tänka till! Många faror - hela tiden. Som arbetsgivare jätteansvar. Fixa till direkt! Stora sugor - komma i kläm. Tänka säkerhet - måste tänka annars kvittar hur mycket säkerhetsåtgärder som helst. Tar jag mycket risker själv, gör de anställda så också och vice versa. Utbildningar internt. Tycker att det finns tillräckligt utbud - handlar om att ta sig tid."

"Hade man obegränsade resurser så är det klart att man skulle göra saker annorlunda. Bra att man lägger fokus på området - att det skrivs en hel del. Att man faktiskt skriver om det. Foderblandare: man tror man stänger av, men man har inte förstått systemet. Kanske skulle finnas krav...ett ställe att stänga av. Man måste kunna vara helt säker. Man bygger och lappar...Även om du har elektriker, så själva installationen är korrekt, så har du inte helhetssynen. Det är ju stressen förmodligen; "man ska bara". Sen är vi ju fostrade att göra allting själva. Man ringer inte serviceteknikern och väntar tre dagar. Foderblandaren måste igång nu - djuren är hungriga. Du har inget val annat än pilla själv. Sen när man kanske inser att man inte fixar det - först då man ringer efter hjälp (rörmokeri, kalvförlösning osv). Du har ju inte 4 v semester då du kan ha servicestopp på hela anläggningen. Sen hur man ska få fram krav på sådana installationer..... En CE-märkt produkt: då är det en huvudströmbrytare, sen är det klart. Men i ett sånt här system med olika komponenter. Det är ingen som har ansvar - CE-märkningen fallerar...Gå på dem som säljer! Skylt eller dylikt ...../servicetekniker."

"Inte stressa - planera arbetena"

"Ändra arbetsrutiner, använd personlig skyddsutrustning, åtgärda brister. Arbetsrutiner: man tänker sig för vad man gör och inte stressa!"

"...nja inte annat än att det är viktigt att försöka låta bli att stressa, för då händer det alltid saker."

"Ändrade rutiner: bytas av , sova, äta, att verkligen ta hjälp! Bytas av, inte så långa pass."

"Stressigt, går upp och ner, det finns ju mycket som kommit fram: "burar" (djurhållning) men nån ska betala - blir ju jag. Ska ha ekonomi för det."

"...tja, det är väl i så fall om man försöker låta bli att stressa."

"Ensamarbetet! Medför också mer stress - då det händer - och stor risk. Socialt isolerat - största risken. Även den med stor gård och kör kvällar och helger - vem kan leva med en sån?"

"Sluta en timme i förväg. Inte göra sista timmen. Trötthet och stress då händer det. Lönsamheten! Ska göra allt själv - för lite arbetskraft (man räcker inte till på alla ställe). Slutat pga detta. Social isolering - lediga kompisar, fruar. Unga lantbrukare driver sig för hårt - tar på sig för mycket. Inte säkert det blir mer i plånboken. Bara 20% är företagare. Inte alltid man mår bättre som människa med 200 kor (istället för 25) och 15 miljoner i skuld. Måste hinna vila upp sig mellan topparna. Telefon i hörselskydden - fara i det? Uppmärksamhet?"

"Finns så mycket risker inom jordbruket. Farligaste yrket. Just klättrat på spannmålsvagnar, med presenningar, 3m upp. Gäller att hålla i sig. Inte vara stressad. Att tänka efter innan. Stressfaktorn. Man sätter ju själv stressen. Minuterna spelar ingen roll! Personlighet avgör. Stanna upp 3 sekunder. Enda är väl fortsatt upplysning. Ensamarbetet. Bekants mamma som dog när traktorns bakhjul rullade över henne. Handbroms ej åtdragen - traktorn i rullning - skulle springa ikapp/hoppa upp och stoppa. Vad spelade det för roll vad som hänt med traktorn?!"

"Händer olyckor pga jagade tempot. Ska göra mer och mer och mindre betalt. Stressen när pengarna inte räcker. Jättefarligt. Vi måste hjälpa varandra: en granne välte med en kärva - var en elev. Då skickade jag en som var här att kolla om vi kunde hjälpa. Stressens ögonblick - går åt helvete. Kör för länge - kan somna - kom för nära kanten. Jag jobbar 10 tim/dag varenda dag. Trött o sliten å då händer det saker. (Har avbyttjänst + 1 anställd). Jag är nog med kraftöverföringsaxlar och sånt, men man ser ju....blir åsidosatt när inte pengarna räcker till på ställena. Det är så mycket man ska vara bra på: djur och maskiner..så lite folk på ställena nu."

"Man ska inte vara alltför trött när man arbetar. Man har ju lärt sig med åren (över 60 år nu): Det finns olösliga problem när man är trött. Går man och lägger sig, så nästa morgon finns de egentligen inte! När man är trött och sliten, så tänker man inte riktigt rätt. Då tar man genvägar, som man inte skulle göra vid sina fulla sinnes bruk."

Sammanfattande diskussion

Litteraturgenomgången visade att lantbruket stadigt rankas som en av mest riskfyllda branscherna i världen med många dödsfall och skador. Studierna av arbetsolycksfallen i det svenska lantbruket visar att olycksfallen har minskat i absoluta tal de senaste 10 åren. Tar man hänsyn till det minskade arbetsbehovet i jordbruket eller minskningen av antalet jordbruksföretag under samma period så har antalet olycksfall inte minskat.

De verksamma exponeras för olika risker för olycksfall i sitt arbete såsom vid hantering av djur (t.ex. klämd eller trampad av djur), stora maskiner och fordon (t.ex. fastnad i maskin, traktorolycka) samt vid byggnads- och reparationsarbete (t.ex. fall från stege). Förutom dessa riskfyllda förhållanden exponeras samtidigt också lantbrukaren för en mängd stressorer genom t.ex. hög arbetsbelastning, tidspress, maskin- och tekniska haverier, sjukdomsangrepp, finansiella bekymmer, väderberoende, statliga regleringar, byråkrati, ensamarbete och familjeproblem.

Litteraturgenomgången visade att lantbrukare som upplevde mycket stress var mer benägna att råka ut för en olycka i sitt arbete. Många lantbrukare lider av trötthet, sömnstörningar och sömnlöshet som är relaterat till den höga arbetsbelastning och stress de är utsatta för vilket kan påverka förmågan att fatta beslut inför farliga situationer och därmed olycksfall som följd. Många av de lantbrukare som råkat ut för olyckor i lantbruket i Sverige angav också stress, trötthet, slarv eller obetänksamhet som orsak till olycksfallen. Det finns en hel del faktablad och broschyrer med råd till lantbrukare om hur man kan hantera stress och trötthet t.ex. genom att ta pauser, motionera regelbundet, äta hälsosam mat och undvika alkohol.

Flera interventioner och program har genomförts med avseende på att förbygga arbetsskador i jordbruket. Några studier kunde påvisa positiva resultat medan de flesta andra gav mycket begränsade bevis på att interventionerna var effektiva för att minska jordbruksskador. Det finns behov av mer noggranna utvärderingar av insatsprogram för säkerhet i jordbruket.

Referenser

- 1 ILO (2017). Safety and health at work. International Labour Organization (ILO). (<http://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/lang--de/index.htm>)
- 2 Eurostat (2016). Accidents at work by NACE Rev. 2 activity and part of body injured. (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hsw_n2_06&lang=en)
- 3 Eurostat (2016). Fatal Accidents at work by NACE Rev. 2 activity. (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hsw_n2_02&lang=en)
- 4 Eurostat (2017). Accidents at work statistics. ([http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Accidents at work statistics](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Accidents_at_work_statistics))
- 5 Arbetsmiljöverket (2015). Arbetsolyckor som leder till dödsfall. Korta arbetsskadefakta Nr 7/ 2015. <https://www.av.se/globalassets/filer/statistik/arbetsmiljostatistik-arbetsolyckor-som-leder-till-dodsfall-faktablad-2015-07.pdf>
- 6 Arbetsmiljöverket (2015). Arbetsskador 2014. Arbetsmiljöstatistik Rapport 2015:1. <https://www.av.se/globalassets/filer/statistik/arbetsmiljostatistik-arbetsskador-2014-rapport-2015-01.pdf>.
- 7 Eurostat (2016). Accidents at work by sex, age, severity, NACE Rev. 2 activity and deviation. (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hsw_ph3_06&lang=en)
- 8 Arbetsmiljöverket (2016). Arbetsskador 2015. Arbetsmiljöstatistik Rapport 2016:1 (<https://www.av.se/globalassets/filer/statistik/arbetsskador-2015/arbetsmiljostatistik-arbetsskador-2015-rapport-2016-01.pdf>).
- 9 Pinzke S. Lundqvist P. (2007). Occupational accidents in Swedish agriculture. Agrartechnische Forschung - Agricultural Engineering Research, 13:159-165.
- 10 Pinzke S. Lundqvist P. (2011). Arbetsolycksfall i jord- och skogsbruk 2004. LTJ-rapport 2011:44, Alnarp, ISSN-1654-5427, ISBN-978-91-86373-95-5.
- 11 Nilsson K. Pinzke S. Lundqvist P. (2010). Occupational Injuries to Senior Farmers in Sweden: Journal of Agricultural Safety and Health, 16(1):19-29.

- 12 Trafiksäkerhetsverket (2014). Trafiksäkerhet i Sverige. Statistik och analys över järnväg, luftfart, sjöfart och väg. Norrköping: Trafiksäkerhetsverket.
- 13 Pinzke S. Lundqvist P. (2004). Slow-moving vehicles in Swedish traffic. *Journal of Agricultural Safety and Health*, 10(2):121-126.
- 14 Pinzke S. Nilsson K. Lundqvist, P. (2013). Trafikolyckor med traktorer- Trafiksäkerhet med fokus på yngre och äldre förare. *Arbetsvetenskap, Ekonomi, Miljöpsykologi, SLU LTJ-rapport 2013:4*, Alnarp, ISSN-1654-5427, ISBN-978-91-87117-34-3.
- 15 ACC (2002) Managing Fatigue for the farmer, The Accident Compensation Corporation (ACC) 404, New Zealand.
http://www.acc.co.nz/PRD_EXT_CSMP/groups/external_ip/documents/publications_promotion/wcm000195.pdf
- 16 Jordbruksverket (2007). Motverka olycksfall i lantbruket. Rapport 2007:8. Jönköping.
- 17 Adolfsson N. (2005). Bra arbetsmiljö lönar sig! - tips för arbetsgivare inom jordbruket. JTI och SLA, Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet.
- 18 Stave C. (2005). Safety as a Process. From risk perception to safety activity. Department of Product and Production Development Production Systems. Chalmers University of Technology. Dissertation. Göteborg.
- 19 Lundqvist P. (2012). Ökad säkerhet inom jordbruket interventioner och andra strategier (RAP 2012:15), kunskapssammanställning, Arbetsmiljöverket.
- 20 Pinzke S. Lundqvist P. (2016). Arbetsolycksfall i jord- och skogsbruk 2013 - Utvärdering av sektorns kraftsamling. Slutrapport till Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF).
<http://login.lantbruksforskning.se/sbs/projectbank/downloadPb?appFormId=402880f6485f65ff01485f74e0086775>
- 21 Dinges DF. (1995). An overview of sleepiness and accidents. *J Sleep Res*, 4 (Suppl 2):4-14
- 22 Anund A. Kecklund G. Fors C. Ihlström J. Ingre M. Radun I. Söderström B. (2014). Bussförarens arbetstider kopplat till trötthet. VTI rapport 830. Linköping.
- 23 Carter N. Ulfberg J. Nyström B. Edling C. (2003). Sleep debt, sleepiness and accidents among males in general population and male professional drivers. *Accident Analysis & Prevention* 35:613-617.

- 24 Howard ME. Desai AV. Grunstein RR. Hukins C. Armstrong JG. Joffe D. Swann P. Campbell DA. Pierce RJ. (2004). Sleepiness, Sleep-disordered Breathing, and Accident Risk Factors in Commercial Vehicle Drivers. *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine*, 170:1014-1021.
- 25 Leger D. (1994). The cost of sleep -related accidents: a report for the National Commission on Sleep Disorders Research. *Sleep*, 17:84-93.
- 26 Ulfberg J. Carter N. Talbäck M. Edling C. (1996). Excessive Daytime Sleepiness at Work and Subjective Work Performance in the General Population and Among Heavy Snorers and Patients With Obstructive Sleep Apnea. *American College of Chest Physicians*, 110:659-663.
- 27 Åkerstedt T. Kecklund G. Gillberg M. (2007). Sleep and sleepiness in relation to stress and displaced work hours. *Physiology & Behavior*, 92:250-255.
- 28 Åkerstedt T. Hallvig D. Anund A. Fors C. Schwarz J. Kecklund G. (2013). Having to stop driving at night because of dangerous sleepiness – awareness, physiology and behaviour. *J Sleep Res*, 22(4):380-388.
- 29 Åkerstedt T. Connor J. Gray A. Kecklund G. (2008). Predicting road crashes from a mathematical model of alertness regulation – The Sleep/Wake Predictor. *Accident Analysis and Prevention*, 40:1480-1485.
- 30 Stockholms universitet Stressforskningsinstitutet (2008). <http://www.stressforskning.su.se/pub/jsp/polopoly.jsp?d=6927>
- 31 Horne JA. Reyner LA. (1995). Sleep related vehicle accidents. *British Medicine Journal*, 310:565-567.
- 32 Alperovitch-Najenson D. Katz-Leurer M. Santo Y. Golman D. Kalichman L. (2010). Upper body quadrant pain in bus drivers. *Arch environmental & occupational health*, 65(4):218-223.
- 33 Cœugnet S. Naveteur J. Antoine P. Anceaux F. (2013). Time pressure and driving: Work, emotions and risks. *Transp Res Part F* 2013, 20:39-51.
- 34 Harrison JE, Mandryk JA. Frommer MS. (1993). Work-related road fatalities in Australia. *Acc Anal Prev*, 25(4):443-451.
- 35 McLaughlin AC. Sprufera JF. (2011). Aging Farmers Are at Risk for Injuries and Fatalities: How Human-Factors Research and Application Can Help. *N C Med J*, 72(6):481-483.

- 36 Molnar LJ. Eby DW. Charlton JL. Langford J. Koppel S. Marshall S. Man-Son-Hing M. (2013). Driving avoidance by older adults: Is it always self-regulation? *Acc Anal Prev*, 57:96-104.
- 37 Poulter DR. Wann JP. (2013). Errors in motion processing amongst older drivers may increase accident risk. *Ac Analy and Prev*, 57:150-156.
- 38 Gurubhagavatula I. Maislin G. Nkwuo JE. Pack AI. (2004). Occupational Screening for Obstructive Sleep Apnoea in Commercial Drivers. *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine*, 170:371-376.
- 39 Ilmarinen J. Louhevaara V. (1999). *Finn Age – Respect for the aging: Action program to promote health, work ability and well-being of aging workers in 1990-96*. Helsinki: Finnish institute of Occupational Health.
- 40 Pohjonen T. (2001). Perceived work ability of home care workers in relation to individual and work-related factors in different age groups. *Occup. Med*, 51(3):209-217.
- 41 AFA (2014). *Allvarliga arbetsskador och långvarig sjukfrånvaro – 2014*. AFA-försäkring.
- 42 Laaksonen M. Metsä-Simola N. Martikainen P. Pietiläinen O. Rahkonen O. Gould R. Partonen T. Lahelma E. (2012). Trajectories of mental health before and after old-age and disability retirement: a register-based study on purchases of psychotropic drugs. *Scand. J. Work Environ. Health*, 38(5):409–417.
- 43 Vahtera J. Westerlund H. Hall M. Sjösten N. Kivimäki M. Salo P. Ferrie JE. Jokela M. Pentti J. Singh-Manoux A. Goldberg M. Zins M. (2009). Effect of Retirement on Sleep Disturbances: the GAZEL Prospective Cohort Study. *SLEEP*, 32(11):1459-1466.
- 44 Westerlund H. Vahtera J. Ferrie JE. Singh-Manoux A. Pentti J. Melchior M. Leineweber C. Siegrist J. Goldberg M. Zins M. Kivimäki M. (2010). Effect of retirement on major chronic conditions and fatigue: French GAZEL occupational cohort study. *British Medical Journal*, 341:c6149.
- 45 Gander P. Signal L. (2008). Who is too old for shift work? Developing better criteria. *Chronobiology International*, 25(2&3):199-213.
- 46 Thiele Schwarz U. (2008). *Health and ill health in working women – balancing work and recovery*. Psykologiska institutionen, Stockholms universitet.

- 47 Statens Folkhälsoinstitut (2008a). Folkhälsoenkät 2007 - Nationella data: Svåra sömnbesvär.
- 48 Statens Folkhälsoinstitut (2008b). Folkhälsoenkät 2007 - Nationella data: Svåra besvär av trötthet.
- 49 Uehli K. Mehta AJ. Miedinger D. Hug K. Schindler C. Holsboer-Trachsler E. Leuppi JD. Künzli N. (2014). Sleep problems and work injuries: a systematic review and meta-analysis. *Sleep Med Rev*, 18:61–73.
- 50 NCFH (2014). Fatigue. National Centre for Farmer Health (NCFH), Australien. <http://www.farmerhealth.org.au/page/health-centre/fatigue>
- 51 Kallioniemi MK. Simola AJK. Kymäläinen HR. Vesala HT. Louhelainen JK. (2009). Mental symptoms among Finnish farm entrepreneurs. *Ann Agric Environ Med.*, 16:159–168.
- 52 Day AJ. Brasher K. Bridger RS. (2012). Accident proneness revisited: the role of psychological stress and cognitive failure. *Accid Anal Prev.*, 49:532-5.
- 53 Dickens S. Dotter E. Handy M. Waterman L. (2014). Reducing stress to minimize injury: the nation's first employee assistance program for dairy farmers. *J Agromedicine*, 19(2):103-6.
- 54 NIOSH (1999). Stress at work. Cincinnati, Ohio: Publications Dissemination, EID. National Institute for Occupational Safety and Prevention. Report: 96-115. p. 1-32. <http://www.cdc.gov/niosh/docs/99-101/pdfs/99-101.pdf>
- 55 Booth NJ. Lloyd K. (1999). Stress in farmers. *Journal of Social Psychology*, 46(1):67-73.
- 56 Ang HB. (2010) Occupational stress among the New Zealand farmers – A review. *Labor, Employment and Work in New Zealand*.
- 57 Kallioniemi MK. Simola AJK. Kymäläinen HR. Vesala H. Louhelainen J. (2008). Stress among Finnish farm entrepreneurs. *Ann Agric Environ Med.*, 15:243–249.
- 58 Simpson K. Sebastian R. Arbuckle TE. Bancej C. Pickett W. (2004). Stress on the farm and its association with injury. *Journal of Agricultural Safety and Health*, 10(3):141-53.
- 59 Wallis A. Dollard M. (2008). Local and global factors in work stress: the Australian dairy farmer exemplar, *Scand J Work Environ Health Suppl*, 6:66-74.

- 60 Fetsch RJ. (2009). Farm/ranching–stressful occupations. Farm stress fact sheet FS-282. North Dakota State University Extension Service Web site.
<http://www.ag.ndsu.edu/pubs/yf/famsci/fs282.pdf>.
- 61 Goffin A. ACC Policy Team. (2014). Farmers' mental health: A review of the literature. Report prepared for the Farmers' Mental Wellbeing Stakeholder Group by the Accident Compensation Corporation.
<http://www.acc.co.nz/preventing-injuries/at-work/index.htm>
- 62 Deary IJ. Willock J. McGregor M. (1997). Stress in Farming. *Stress Medicine*, 13(2):131-136
- 63 Ramesh AS. Madhavi C. (2009). Occupational stress among farming people. *J. Agric. Sci.*, 4(3):115-125.
- 64 Kearney GD. Rafferty AP. Hendricks LR. Allen DL. Robin TM. (2014). A cross-sectional study of stressors among farmers in Eastern North Carolina. *N C Med J.*, 75:384-392.
- 65 Freeman SA. Schwab CV. Jiang Q. (2008). Quantifying stressors among Iowa farmers. *Journal of Agricultural Safety and Health*, 14:431–439.
- 66 Alpass F. Flett R. Humphries S. Massey C. Morriss S. Long N. (2004). Stress in dairy farming and the adoption of new technology. *Int J Stress Manag.*, 11:270-281.
- 67 Rosenblatt P. Keller LO. (1983) Economic vulnerability & economic stress in farm couples *Family Relations*, 32:567-573.
- 68 Lunner Kolstrup C. Lundqvist P. (2013). Lantbrukets & landsbygdens psykosociala puls. Screening av psykosociala arbetsförhållande, psykisk hälsa och sociala nätverk bland lantbrukare och landsbygdsföretagare. SLU, LTJ Fakultetsrapport 2013:20. Pp 66.
- 69 Walker JF. (2012). Mental Health in the Rural Sector—A Review. Report. Feilding: Farm Safe New Zealand.
<http://farmsafe.co.nz/wp-content/uploads/2012/10/Final-Report-Mental-Health-in-the-Rural-Sector.pdf>.
- 70 McGregor J. Willock J. Deary I. (1995). Farmer Stress. *Farm Management* 9(2):57-65

- 71 Lunner Kolstrup C. (2014). Lantbrukares psykosociala arbetsvillkor, psykiska hälsa och stress i ett svenskt och internationellt perspektiv. SLU, LTJ Fakultetsrapport 2014:28. Pp 51.
- 72 Kolstrup CL. Kallioniemi M. Lundqvist P. Kymalainen HR. Stallones L. Brumby S. (2013) International perspectives on psychosocial working conditions, mental health, and stress of dairy farm operators. *J Agromedicine*,18:244–255.
- 73 Glasscock DJ. Rasmussen K. Carstensen O. Hansen ON. (2006). Psychosocial factors and safety behaviour as predictors of accidental work injuries in farming. *Work and Stress*, 20:173–189.
- 74 Geller JM. Ludtke RL. Stratton T. (1990). Nonfatal farm injuries in North Dakota: A sociological analysis. *J. Rural Health*, 6(2):185–196.
- 75 Thu K. Lasley P. Whitten P. Lewis M. Donham KJ. Zwerling C. Scarth R. (1997). Stress as a risk factor for agricultural injuries: Comparative data from the Iowa Farm Family Health and Hazard Survey (1994) and the Iowa Farm and Rural Life Poll (1989). *J. Agromedicine*, 4(2):181–192.
- 76 Furey EM. O’Hora D. McNamara J. Kinsella S. Noone C. (2016). ‘The roles of financial threat, social support, work stress, and mental distress in dairy farmers’ expectations of injury’. *Front. Public Health*, 4:126.
- 77 Xiao H. Stoecklin-Marois M. Li CS. McCurdy SA. Schenker M. (2014). Depression, perceived stress and nervous associated with injury in the MICASA Study, a California farm worker population. *Field Actions Sci. Rep. (FACTS)*, 10:1–8.
- 78 Rautiainen RH. Lange JL. Hodne CJ. Schneiders S. Donham KJ. (2004). Injuries in the Iowa Certified Safe Farm study. *J Agric Saf Health*, 10(1):51–63.
- 79 Watson D. Kenny O. Maître B. Russell H. (2017). Risk taking and accidents on Irish farms. An analysis of the 2013 health and safety authority survey. Research series number 60. The Economic and Social Research Institute, Dublin, Ireland.
- 80 Harrell WA. (1995). Factors influencing involvement in farm accidents. *Perceptual and Motor Skills*, 81(2):592–594.
- 81 Lilley R. Cryer C. Lovelock K. Davison P. McBride D. Milosavljevic S. Morgaine, K. (2009). Effective Occupational Health Interventions in Agriculture: An International Literature Review of Primary Interventions Designed to Reduce Injury and Disease in Agriculture. Injury Prevention Research Unit, University of Otago.

- 82 Rautiainen RH. Lehtola MM. Day LM. Schonstein E. Suutarinen J. Salminen S. Verbeek J. (2008). Interventions for preventing injuries in the agricultural industry. *Cochrane Database of Systematic Reviews (Online)*, (1), CD006398.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/14651858.CD006398.pub2/pdf>
- 83 Lehtola MM. Rautiainen RH. Day LM. Schonstein E. Suutarinen J. Salminen S. Verbeek JH. (2008). Effectiveness of interventions in preventing injuries in agriculture--a systematic review and meta-analysis. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health*, 34(5):327–336.
- 84 DeRoo LA. Rautiainen RH. (2000). A systematic review of farm safety interventions. *American Journal of Preventive Medicine*, 18(4, Supplement 1):51–62.
- 85 Emanuelsson R. (2010). Stresshantering för lantbrukare - en informationsskrift. *Landskap trädgård jordbruk*, vol 2010:23 AEM/SLU Alnarp.
http://pub.epsilon.slu.se/5159/1/Stresshantering_f%C3%B6r_lantbrukare.pdf_10_Slutvariationen.pdf
- 86 Donald D. Greder K. (2014) Manage stress to increase farm safety -- Safe Farm. PM 1265L, Iowa State University, Extension and Outreach, US.
<https://store.extension.iastate.edu/Product/Manage-stress-to-increase-farm-safety-Safe-Farm>
- 87 FReSH (2016). Production agriculture and stress. Farm and Ranch eXtension in Safety and Health (FReSH) Community of Practice.
<http://articles.extension.org/pages/70313/production-agriculture-and-stress>.
- 88 Fetsch RJ. (2012). Managing Stress During Tough Times. Fact Sheet No. 10.255. Colorado State University Extension, US.
<http://extension.colostate.edu/docs/pubs/consumer/10255.pdf>
- 89 Agriculture, Food and Rural Affairs. (2013). Identifying and Managing Stress: A Business Owner's Guide. Factsheet. Ministry of Agriculture, Food and Rural Affairs, Ontario, Kanada.
<http://www.omafra.gov.on.ca/english/busdev/facts/13-031.htm>
- 90 Webster J. Gonzalez M. (2009) Mental Health and Stress Management. Fact Sheet AHS-09, Agricultural Health and Safety, Utah State University Extension, US.
http://digitalcommons.usu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1392&context=extension_curall

- 91 Pish S. (2012) Learn to manage farming-related stress. Michigan State University Extension, US.
http://msue.anr.msu.edu/news/learn_to_manage_farming-related_stress_1
- 92 Salfer J. (2011) Stress, Fatigue Are Major Farm Safety Risk Factors. University of Minnesota Extension, US
<http://www.extension.umn.edu/agriculture/dairy/farm-life/stress-fatigue-major-farm-risk-factors/index.html>
- 93 Alberta Agriculture & Forestry. (2016). Recognizing and Handling Stress in Rural Alberta. Ag-Info Centre, Alberta Agriculture & Forestry, Kanada.
[http://www1.agric.gov.ab.ca/\\$Department/deptdocs.nsf/all/faq8848](http://www1.agric.gov.ab.ca/$Department/deptdocs.nsf/all/faq8848)
- 94 Reynolds K. (2008). Stress management for women farmers and ranchers. UC Small Farm Program Publication. Agriculture and Natural Resources. University of California. US.
<http://sfp.ucdavis.edu/files/143919.pdf>
- 95 National Centre for Farmer Health. (2016). Managing Stress on the Farm. National Centre for Farmer Health, Victoria, Australien.
<http://www.farmerhealth.org.au/wp-content/uploads/2014/10/Managing-Stress-on-the-Farm-sml-11102016.pdf>

BILAGA 1, Frågeblankett för postenkäten 2004

+ OLYCKSFALL PÅ LANTBRUKSFÖRETAG ÅR 2004 +

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden
Lantbruksstatistik

Ifylld blankett önskas återsänd till SCB **senast den 9 februari 2005**.
Återsänd den även om olycksfall inte inträffat på ditt företag.
Förklaringar till blanketten, se bifogat brev.

SCB:s identifieringsnr

Tfn1

Tfn2

MR/L

Olycksfallsundersökningen 2004

Var vänlig ändra adress- och telefonuppgifterna om de är fel eller ofullständiga. Besvara frågorna genom att sätta kryss i rutorna.

Om skog finns på företaget, besvara följande frågor:

<p>Hur utfördes arbetet i jordbruket 2004?</p> <p>☐ Av brukaren/driftsledaren ensam (till minst 90 procent)</p> <p>☐ Tillsammans med familjemedlem, anställd eller annan person</p> <p>Fanns det anställda i jordbruket 2004? <i>*Även korttidsanställda och avbytare medräknas!</i></p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej</p> <p>Var jordbruket huvudsyssla eller bisyssla 2004? <i>*Avser huvudansvarige brukaren/driftsledaren!</i></p> <p>☐ Huvudsyssla (minst hälften av total arbetsåtgång)</p> <p>☐ Bisyssla</p>	<p>Hur mycket arbete utfördes 2004 i egen regi i företagets skog? <i>*Med vecka avses heltidsvecka!</i></p> <p>☐ Inget arbete</p> <p>☐ Mindre än 1 vecka</p> <p>☐ 1 - 3 veckor</p> <p>☐ 4 veckor eller mer</p> <p>Vilka arbetsmoment inom skogsbruket utfördes 2004 i egen regi? <i>*Flera alternativ får anges!</i></p> <p>☐ Inget arbete</p> <p>☐ Plantering, sådd m.m.</p> <p>☐ Hyggesrensning, röjning m.m.</p> <p>☐ Gallring</p> <p>☐ Slutavverkning</p> <p>☐ Flisning, vedhantering</p>
---	---

Om du, din maka/make/sambo eller annan familjemedlem **bedriver annan näringsverksamhet** som har direkt samband med jordbruket, besvara följande fråga:
(Skogsbruk i egen skog ska inte räknas med här, utan redovisas ovan till höger.)

Vilken verksamhet fanns på företaget 2004?
**Flera alternativ får anges!
Ta inte med produktion, förädling o.d. för enbart eget bruk!*

Hästverksamhet (avel, uppfödning, inställning, trav, ridning m.m.)

Uthyrning av lokaler, bostäder m.m.

Turism och fritidsaktiviteter (inkl. kortvarigt boende och måltider)

Förädling och försäljning av gårdsprodukter

Förädling av trä (t.ex. sågning av timmer)

Snöröjning på entreprenad (där lantbruksföretagets utrustning används)

Övrigt entreprenadarbete (inkl. skogsarbete på entreprenad)

Övrig verksamhet

Förekom några olycksfall på företaget under 2004?

*Avser olyckor inom jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk och annan näringsverksamhet!

Nej → TACK FÖR DINA SVAR - SÄND NU IN BLANKETTEN!

Ja → VAR GOD VÄND!

+

+

Om olycksfall förekom 2004, besvara följande frågor för varje skadad person vid varje olyckshändelse. SCB kommer senare att samla in utförligare uppgifter per telefon. (Har fler än fyra olycksfall inträffat, ange de fyra svåraste.)

Olycksfall nr	1	2	3	4
Vilken månad under år 2004 inträffade olycksfallet? <i>*Ange månadsnummer, t.ex. 10 för oktober!</i>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Vem skadades?				
Brukaren	☐	☐	☐	☐
Barn (under 18 år) i familjen	☐	☐	☐	☐
Annan familjemedlem	☐	☐	☐	☐
Anställd/driftsledare, avbytare	☐	☐	☐	☐
Annan	☐	☐	☐	☐
Inom vilken verksamhet inträffade olyckan?				
Jordbruk	☐	☐	☐	☐
Trädgårdsodling	☐	☐	☐	☐
Skogsbruk (inkl. vedhantering)	☐	☐	☐	☐
Annan näringsverksamhet	☐	☐	☐	☐
Ledde olyckan till dödsfall?				
Ja	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Sökte den skadade sjukvård?				
Ja	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Hur många dagar under 2004 (inkl. ev. sjuk-skrivningsdagar) tvingades den skadade helt eller delvis avstå från arbete?	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Var den skadade helt eller delvis sjuk-skriven under 2004 till följd av olyckan?				
Ja, antal dagar	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Ej rätt till någon sjukpenning (t.ex. vissa minderåriga eller pensionärer)	☐	☐	☐	☐

+

BILAGA 2, Frågeblankett för telefonintervjun 2004

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
MR/L

OLYCKSFALL PÅ LANTBRUKSFÖRETAG

ID-nummer:

Intervjuarnummer:

Intervjudatum:

I början av året besvarade du en enkät utskickad av Statistiska centralbyrån. Enkäten handlade om olycksfall inom lantbruket under 2004. I arbetet med att försöka sänka antalet olyckor är det en förutsättning att man har kunskap om vilka olyckor som inträffar och orsaken till dessa. I enkäten har du uppgivit att olycksfall inträffat inom företaget under året. Jag vill nu ställa några ytterligare frågor till dig om detta. (Undersökningen är beställd av Sveriges Lantbruksuniversitet.)

<input type="text"/>	Olycksfall nummer (uppgiften hämtas från enkäten). Kontrollera att enkäten är fullständigt ifylld. Ofullständiga uppgifter fylls i och felaktiga uppgifter ändras. Detta görs på enkäten med grön penna. Om olycksfall inträffat - fortsatt intervjun Om olycksfall inte inträffat - avbryt intervjun. Dödsfall (uppgiften hämtas från enkäten).
1 2	JA NEJ
FRÅGA 1	Den skadade vid olycksfall nr ... (se ovan)... var ... 1 brukaren (Läs upp och ringa in det alternativ som 2 barn (yngre än 18 år) i familjen uppgivits på enkäten.) 3 annan familjemedlem 4 anställd/driftsledare (även avbytare) 5 annan
FRÅGA 2	Var den skadade man eller kvinna? 1 MAN 2 KVINNA
FRÅGA 3	Hur gammal var den skadade vid olyckstillfället? 1 0 - 12 år 2 13 - 15 år 3 16 - 17 år 4 18 - 24 år 5 25 - 34 år 6 35 - 44 år 7 45 - 54 år 8 55 - 64 år 9 65 - år 10 VET EJ

<p>FRÅGA 4</p> <p> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> </p>	<p>Hur många år har den skadade arbetat inom det område där olyckan inträffade? (Även år med mer eller mindre deltidsarbete inom området räknas med!)</p> <p>ANTAL ÅR INOM JORDBRUKET</p> <p>ANTAL ÅR INOM TRÄDGÅRD</p> <p>ANTAL ÅR INOM SKOGSBRUKET</p> <p>ANTAL ÅR INOM ANNAN NÄRINGSVERKSAMHET</p> <p>VET EJ</p>
<p>FRÅGA 5</p> <p>1 2 3</p>	<p>Inträffade olyckan utomhus eller inomhus?</p> <p>UTOMHUS</p> <p>INOMHUS (inkl. växthus)</p> <p>VET EJ</p>
<p>FRÅGA 6</p> <p> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> </p>	<p>Vad hände vid olyckstillfället? Vad var den huvudsakliga händelsen? (Vad för slags olycka, orsak till olyckan, etc.)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Om man skadat sig på speciell utrustning, anteckna i så fall på vilken.</p> <p>UTRUSTNING: .....</p> <p>Koda svaret med avseende på <u>en</u> huvudsaklig händelse och <u>ett</u> referensområde. Vid referensområde 80 (hästverksamhet): <i>Det kan framöver bli en tilläggsstudie om hästverksamhet och olycksfall! Hoppas det går bra med en ny telefonkontakt i så fall.</i></p> <p>HUVUDSAKLIG HÄNDELSE</p> <p>REFERENSOMRÅDE</p>
<p>FRÅGA 7</p> <p>1 2 3 4 5</p>	<p>(Frågan ställs till den som enligt enkäten sökt sjukvård.)</p> <p>Enligt enkäten sökte den skadade sjukvård i samband med olyckan. Jag vill nu veta var den vården söktes/erhölls. Ange den kontakt som <u>först</u> togs.</p> <p>AMBULANS (inkl. akutbil e.d.)</p> <p>SJUKHUS</p> <p>VÅRDCENTRAL (inkl. distriktssköterska)</p> <p>ANNAT, VAD? .....</p> <p>(inkl. privatläkare, företagshälsovård och tandläkare)</p> <p>VET EJ</p>

FRÅGA 8	Vilken kroppsdel/kroppsdelar skadades?
1	HUVUD, INKL. ANSIKTE
2	ÖGA
3	HALS, NACKE
4	RYGG
5	BRÖST
6	BUK, BÄCKEN
7	AXEL, ARM
8	HAND, HANDLED
9	FINGER
10	HÖFTLED, BEN, KNÄ
11	FOT, FOTLED, TÅR
12	TVÅ EL.FLERA AV ALTERNATIVEN OVAN, HELA EL.STÖRRE DELAR AV KROPPEN
13	VET EJ
FRÅGA 9	Vilken typ av skada orsakades av olycksfallet? Ange den svåraste skadan eller den som medförde sjukskrivning. (Läs upp svarsalternativen vid behov.)
1	SKELETTSKADA
2	STUKNING, VRICKNING, STRÄCKNING
3	HJÄRNSKADA, INKL HJÄRNSKAKNING
4	SKADOR PÅ INRE ORGAN I BUK, BRÖST, BÄCKEN
5	SÅRSKADA (UTOM SKELETTSKADA), ÄVEN "BLODFÖRGIFTNING"
6	TANDSKADA
7	FÖRLUST AV KROPPSDEL
8	KROSS-, KLÄM- ELLER ANNAN MJUKDELSSKADA
9	BRÄNSKADA
10	AKUT FÖRGIFTNING, PÅVERKAN AV ÄMNE .....
11	FRÄTSKADA
12	ANNAT, VAD? ..... (t.ex. nervskada/förlamning som utgör svårare skada än skelettskada)
13	VET EJ
FRÅGA 10	Har olyckan anmälts som arbetsskada till försäkringskassan? (Särskild blankett finns för detta ändamål.)
1	JA
2	NEJ
3	VET EJ

BILAGA 3, Frågeblankett för postenkäten 2013

S C B

April 2014

Olycksfall i jord- och skogsbruk 2013

Det är viktigt att minska antalet olycksfall i lantbruket. Den officiella statistiken bygger på de anmälningar som görs till Försäkringskassan och fångar inte alla olycksfall. En av orsakerna till detta är att den skadade inte sjukskriver sig och därmed inte rapporterar olycksfallet. För att få en uppfattning om den verkliga skadefrekvensen och för att rätt åtgärder ska kunna sättas in, behöver man kartlägga vilka skador som inträffar och sambandet mellan arbete och skada.

Med finansiering från Stiftelsen Lantbruksforskning har Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) gett Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att undersöka olycksfall som inträffat på lantbruksföretag under år 2013. Senast undersökningen genomfördes var 2004.

Ett urval på 6 000 lantbruksföretag har dragits från 2013 års lantbruksregister.

Uppgiftslämnande till denna undersökning är frivilligt. På nästa sida finns mer information om undersökningen.

Lämna uppgifter så här

Fyll i pappersblanketten och skicka in den i det portofria svarskuvertet.

Lämna uppgifterna så snart som möjligt.

Tack för er medverkan!

Med vänlig hälsning

Stefan Pinzke
Projektledare/Docent
SLU

Daniel Persson
Undersökningsledare
SCB

Mer information finns på nästa sida

Kontakta oss gärna:

Daniel Persson
019-176754, daniel.persson@scb.se
SCB, RM/L, 701 89 Örebro
www.scb.se

Hur lämnade uppgifter används

Resultaten från undersökning kommer att användas för forskning, utveckling och utbildning med syfte att minska antalet olycksfall.

Genom att besvara blanketten godkänner du att dina svar sänds avidentifierade till SLU. Du godkänner också att dina svar kopplas till företagets huvudsakliga driftsinriktning innan de skickas till SLU. Företagets huvudsakliga driftsinriktning hämtas från lantbruksregistret (LBR). En sekretessöverenskommelse har upprättats mellan SCB och SLU där det framgår att lämnade svar enbart får användas för redovisat syfte (se ovan).

Om ditt företag redovisar olycksfall kan du samtycka till att SCB lämnar ut namn, adress och telefonnummer till SLU för att de ska kunna kontakta dig för att ställa några följdfrågor. I så fall kopplas dina svar till dina kontaktuppgifter.

För att SCB ska kunna besvara urvalsfrågor från SLU skapas en identifieringsnyckel som sparas hos SCB till och med 31 december 2014.

Samråd

Samråd har av SLU skett med Näringslivets Regelnämnd (NNR).

Skydd av lämnade uppgifter

Uppgifterna som lämnas skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Uppgifterna kommer även hos SLU att omfattas av sekretess enligt nämnda lagrum. Vid redovisning kommer inga enskilda svar att kunna identifieras.

Du kan efterge viss sekretess genom ditt samtycke (se ovan Hur lämnade uppgifter används).

Information om personuppgifter

Regler för personuppgiftsbehandling finns i personuppgiftslagen (1998:204) samt i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Var och en har rätt att en gång per kalenderår få gratis information om egna personuppgifter som hanteras på myndigheten. Man har rätt att begära att personuppgifterna rättas, blockeras eller raderas, om det skulle visa sig att de behandlats i strid med personuppgiftslagen. Ansökan om sådan information, så kallat registerutdrag, ska ske skriftligt och vara egenhändigt undertecknat.

Resultat

Undersökningens resultat publiceras den 1 december 2014 på www.slu.se/aem.

Hjälp oss att underlätta bearbetningen av dina svar

Enkäten läses maskinellt. När du besvarar enkäten ber vi dig därför att:

- Använda kulspeppenna med svart eller blå färg
- Skriva tydliga siffror, så här:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
- Skriva STORA bokstäver, så här:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
- Markera dina svar med kryss, så här:
- Om du svarat fel täck hela rutan med det felaktiga krysset, så här:

+

+

Allmänna frågor om företaget (Jordbruk/trädgårdsodling)

1. a) Hur utfördes arbetet i företaget 2013?

Ensam av brukaren/driftsledaren, minst 90% av tiden

Tillsammans med familjemedlem, anställd eller annan person

b) Fanns det anställda i företaget 2013?
Räkna även med korttidsanställda och avbytare.

Ja

Nej

c) Var arbetet i företaget huvudsyssla eller bisyssla för huvudansvarig brukare/driftsledare 2013?

Huvudsyssla, minst 50 % av den totala arbetsgången

Bisyssla

Skogsbruk

2. a) Fanns skog på företaget 2013?

Ja

Nej → Gå till fråga 3

b) Hur mycket arbete utfördes i egen regi i företagets skog 2013?
Med vecka avses heltidsvecka på minst 40 timmar.

Inget arbete

Mindre än 1 vecka

1 - 3 veckor

4 veckor eller mer

c) Vilka arbetsmoment inom skogsbruket utfördes i egen regi 2013?
Flera alternativ får markeras.

Inget arbete

Plantering, sådd m.m.

Hyggesrensning, röjning m.m.

Gallring

Slutavverkning

Flisning, vedhantering, m.m.

Annan näringsverksamhet

3. a) Bedrev du, make/maka/sambo eller annan familjemedlem annan näringsverksamhet som hade direkt samband med jordbruket 2013?
Skogsbruk redovisas i fråga 2.

Ja

Nej → Gå till fråga 4

+

1

+

b) Vilken annan näringsverksamhet fanns på det företaget 2013?
*Räkna inte med produktion, förädling och liknande för enbart eget bruk.
 Flera alternativ får markeras.*

- Hästverksamhet (avel, uppfödning, inställning, trav, ridning m.m.)
- Uthyrning av lokaler, bostäder m.m.
- Turism och fritidsaktiviteter (även kortvarigt boende och måltider)
- Förädling och försäljning av gårdsprodukter
- Förädling av trä (sågning av timmer m.m.)
- Snöröjning på entreprenad (där lantbruksföretagets utrustning används)
- Övrigt entreprenadarbete (även skogsarbete på entreprenad)
- Övrig verksamhet

Arbetsmiljörådgivning

4. a) Har företaget haft någon arbetsmiljörådgivning under 2011, 2012 eller 2013?

- Ja
- Nej → *Gå till fråga 5*
- Vet inte → *Gå till fråga 5*

b) Vem/vilka utförde arbetsmiljörådgivningen?
Flera alternativ får markeras.

- Säkert Bondförnufts handledare
- Arbetsmiljöverkets inspektör
- SLA:s arbetsmiljöutvecklare
- Kommunals regionala skyddsombud

Annan. Skriv i rutan:

Vet inte

5. a) Har företaget genomfört någon/några åtgärder för att förebygga olycksfall under 2011, 2012 eller 2013?

Flera alternativ får markeras.

- Ja, gjort en åtgärdsplan
- Ja, ändrat arbetsrutiner
- Ja, åtgärdat någon brist
- Ja, använt personlig skyddsutrustning
- Ja, deltagit i utbildning

Ja, annat. Skriv i rutan:

Nej → *Gå till fråga 6*

Vet inte → *Gå till fråga 6*

b) Har någon/några av ovanstående åtgärder genomförts till följd av arbetsmiljörådgivningen i fråga 4?

- Ja
- Nej
- Har inte haft någon arbetsmiljörådgivning
- Vet inte

Olycksfall 2013

Med olycksfall menas en plötslig inträffad olyckshändelse som medfört kroppsskada och som utgjort ett hinder i arbetet. Räkna inte med t.ex. långvarig förslitning av rygg och astma.

Räkna med olycksfall oavsett om sjukvård sökts eller inte.

Räkna med olycksfall som drabbat familjemedlemar, anställda, avbytare, grannar och andra som hjälpt till på företaget.

Exempel på var olycksfall kan ha inträffat:

- Inom ditt lantbruksföretag vid arbete med jordbruk, trädgårdsodling, skogsbruk eller annan näringsverksamhet.
- I kompletterande verksamhet som är inkomstbringande och har direkt samband med lantbruket. Hit räknas t.ex. arbete på entreprenad (t.ex. åt andra lantbrukare), förädling och försäljning av gårdsprodukter, förädling av trä, produktion av förnybar energi (t.ex. vindenergi), turism, uthyrning, hantverk och vattenbruk.
- I samband med transporter och resor för företagets räkning.

6. Förekom några olycksfall på företaget 2013?

Ja

Nej

→ TACK FÖR DINA SVAR – SÄND NU IN BLANKETTEN

Besvara följande frågor för de olycksfall som inträffat. Vid fler än fyra olycksfall, ta med de allvarligaste.

Olycksfall nr	1	2	3	4
7. Vem skadades?				
Brukaren	☐	☐	☐	☐
Anställd, driftsledare, avbytare	☐	☐	☐	☐
Familjemedlem 18 år eller äldre	☐	☐	☐	☐
Familjemedlem under 18 år	☐	☐	☐	☐
Annan	☐	☐	☐	☐
8. Var den skadade man eller kvinna?				
Man	☐	☐	☐	☐
Kvinna	☐	☐	☐	☐
9. Vilket år är den skadade född?	☐	☐	☐	☐
Vet inte	☐	☐	☐	☐
10. Erhöll den skadade sjukvård?				
Ja	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Vet inte	☐	☐	☐	☐

+

+

Olycksfall nr	1	2	3	4
11. Hur många dagar avstod den skadade helt eller delvis från arbete till följd av olycksfallet under 2013? <i>Räkna med eventuella sjukskrivningsdagar</i>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Vet inte	☐	☐	☐	☐
12. Var den skadade helt eller delvis sjukskriven till följd av olycksfallet under 2013?				
Ja, antal dagar	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Nej	☐	☐	☐	☐
Vet inte	☐	☐	☐	☐
13. Har olycksfallet anmälts som arbetsskada till Försäkringskassan?				
Ja	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Vet inte	☐	☐	☐	☐
14. Hade den skadade rätt till någon sjukpenning?				
Ja	☐	☐	☐	☐
Nej	☐	☐	☐	☐
Vet inte	☐	☐	☐	☐
15. Var inträffade olycksfallet?				
Utomhus	☐	☐	☐	☐
Inomhus (även växthus)	☐	☐	☐	☐
Vet inte	☐	☐	☐	☐
16. Vilken månad under år 2013 inträffade olycksfallet? <i>Jan=01 Feb=02 osv</i>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
17. Inom vilken verksamhet inträffade olycksfallet?				
Jordbruk	☐	☐	☐	☐
Trädgårdsodling	☐	☐	☐	☐
Skogsbruk (även vedhantering)	☐	☐	☐	☐
Annan näringsverksamhet	☐	☐	☐	☐

+

4

+

+

+

Olycksfall nr	1	2	3	4
18. Hur många år har den skadade arbetat inom den verksamhet där olycksfallet inträffade? <i>Räkna även med år med deltidsarbete. Om arbetat mindre än 1 år, avrunda uppåt till 1 år.</i>				
Antal år inom jordbruk	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Antal år inom trädgård	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Antal år inom skogsbruk	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Antal år inom annan näringsverksamhet	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Typ av olycka och orsak

19. a) Olycksfall nr 1

Vad hände vid olyckstillfället och vad var orsaken till olyckan?

b) Olycksfall nr 2

Vad hände vid olyckstillfället och vad var orsaken till olyckan?

+

5

+

+

+

c) Olycksfall nr 3

Vad hände vid olyckstillfället och vad var orsaken till olyckan?

d) Olycksfall nr 4

Vad hände vid olyckstillfället och vad var orsaken till olyckan?

20. Härmed godkänner jag, företagets firmatecknare, att SCB får lämna ut insamlade data med koppling till företagets namn, gatuadress, postnummer, postadress och telefonnummer till SLU för att möjliggöra återkontakt för kompletterande frågor om olycksfall.

Underskrift

21. Har du några synpunkter får du gärna lämna dem här:

Tack för att du svarade på enkäten!

+

6

+

BILAGA 4, Frågeblankett för telefonintervjun 2013

FRÅGEBLANKETT FÖR TELEFONINTERVJUN

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Inst. för Arbetsvetenskap, Ekonomi och
Miljöpsykologi

OLYCKSFALL PÅ LANTBRUKSFÖRETAG

ID-nummer: |_|_|_|_|_|_|_|_|_|

Intervjuarnummer: |_|_|_|_|_|_|_|

Intervjudatum: |_|_|_|_|_|_|_|_|

För några veckor sedan besvarade du en enkät utskickad av Statistiska centralbyrån. Enkäten handlade om olycksfall inom lantbruket under 2013. I arbetet med att försöka minska antalet olycksfall är det en förutsättning att man har kunskap om vilka olyckor som inträffar och orsaken till dessa.

I enkäten har du uppgivit att olycksfall inträffat inom företaget under 2013 och godkänt att vi från SLU fått lov att ringa och ställa några ytterligare frågor till dig om detta.

Stämmer det att det inträffat olycksfall på företaget under 2013?

Om ja, fortsätt intervjun

Om nej, avsluta intervjun

Är det fortfarande OK att jag får ställa några kompletterande frågor om olycksfallet/en?

Om ja, fortsätt intervjun

Om nej, avsluta intervjun

Intervjun kommer att ta ca 10-15 minuter av din tid i anspråk. Passar det?

Om ja, fortsätt intervjun

Om nej, avtala om möjlig ny tid

Jag vill påminna om att din medverkan är helt frivillig och kan avbrytas när som helst utan särskilt motivering. Dina svar kommer att anonymiseras och behandlas konfidentiellt. Vid redovisning kommer inga enskilda svar att kunna identifieras.

Jag vill också fråga dig om du godkänner att jag bandar intervjun?

Om ja, starta bandspelaren och fortsätt intervjun

Om nej, starta ej bandspelaren, men fortsätt intervjun

|_|_| Olycksfall nummer (uppgiften hämtas från enkäten).

Kontrollera att enkäten är fullständigt ifylld.
Ofullständiga uppgifter fylls i och felaktiga uppgifter ändras på enkäten.

Om olycksfall inträffat – fortsätt intervjun.
Om **olycksfall inte inträffat** – **avbryt intervjun.**

FRÅGA 1 Den skadade vid olycksfall nr ...(se ovan)... var ...

1	Brukaren	(Läs upp och ringa in det alternativ som
2	Anställd, driftsledare, avbytare	uppgivits på enkäten. Om annan,
3	Familjemedlem 18 år eller äldre	precisera vem)
4	Familjemedlem under 18 år	
5	Annan _____	
-

FRÅGA 2 Vad hände vid olyckstillfället och vad var orsaken till olyckan?

Kontrollera med vad som är ifyllt i enkäten.

Koda svaret med avseende på en huvudsaklig händelse och ett referensområde.

|_|_| HUVUDSAKLIGA HÄNDELSE (Kodförteckning för händelser)

|_|_| REFERENSOMRÅDE (Kodförteckning för referensområden)

FRÅGA 3 Enligt enkäten erhöll den skadade sjukvård i samband med olyckan. Stämmer det?

Om **nej, korriger**a i enkäten och **gå till fråga 4**

Om ja, ange den kontakt som först togs.

1	Ambulans (inkl. akutbil e.d.)
2	Sjukhus (akutintag)
3	Vårdcentral (inkl. distriktssköterska)
4	Annat, vad?..... (inkl. privatläkare, företagshälsovård och tandläkare)
5	Vet ej
-

FRÅGA 4 Vilken kroppsdel/kroppsdelar skadades?

- 1 Huvud, inkl. ansikte
- 2 Öga
- 3 Hals, nacke
- 4 Rygg
- 5 Bröst
- 6 Buk, bäcken
- 7 Axel, arm
- 8 Hand, handled
- 9 Finger
- 10 Höftled, ben, knä
- 11 Fot, fotled, tår
- 12 Två el. flera av alternativen ovan, hela el. större delar av kroppen
- 13 Vet ej

FRÅGA 5 Vilken typ av skada orsakades av olycksfallet?

Ange den svåraste skadan eller den som medförde sjukskrivning.
(Läs upp svarsalternativen vid behov.)

- 1 Skelettskada
- 2 Stukning, vrickning, sträckning
- 3 Hjärnskada, inkl hjärnskakning
- 4 Skador på inre organ i buk, bröst, bäcken
- 5 Sårskada (utom skelettskada), även "blodförgiftning"
- 6 Tandskada
- 7 Förlust av kroppsdel
- 8 Kross-, kläm- eller annan mjukdelsskada
- 9 Brännskada
- 10 Akut förgiftning, påverkan av ämne _____
- 11 Frätskada
- 12 Annat, vad? _____
(t.ex. nervskada/förlamning som utgör svårare skada än skelettskada)
- 13 Vet ej

FRÅGA 6 Hur mår den skadade idag?

- 1 Fullt återställd
  - 2 Kvarstående hälsoproblem, vad? _____
  - 3 Vet ej
-

FRÅGA 7 (Frågan ställs till den som enligt enkäten **haft** arbetsmiljörådgivning under 2011, 2012 eller 2013)

Vilken var anledningen till att företaget anlidade arbetsmiljörådgivning?

Gå till fråga 9 eller 10

FRÅGA 8 (Frågan ställs till den som enligt enkäten **ej haft** arbetsmiljörådgivning under 2011, 2012 eller 2013)

Känner du till möjligheten att få arbetsmiljörådgivning?

Om nej, gå till fråga 9 eller 10

Om ja, anledning till varför företaget inte har anlitat arbetsmiljörådgivning?

FRÅGA 9 (Frågan ställs till den som enligt enkäten **genomfört åtgärder under** 2011, 2012 eller 2013)

Precisera de vidtagna åtgärderna

Har åtgärderna genomförts pga olycksfallet?

FRÅGA 10 (Frågan ställs till den som enligt enkäten **ej genomfört åtgärder under 2011, 2012 eller 2013**)

Anledning till varför företaget inte vidtagit arbetsmiljöförbättrande åtgärder?

FRÅGA 11 Har du något du vill tillägga om risker och förebyggandet av olycksfall i lantbruket?

BILAGA 5, Kodförteckning för referensområden

JORDBRUK	SKOGSBRUK	JORD- OCH SKOGSBRUK
<u>Traktorkörning</u>	<u>Motormanuell avverkning, gallring</u>	<u>Transporter</u>
01 Till- och fränkoppling	31 Fällning	70 Transporter (ej traktor) för företagets räkning
02 Av- och påstigning	32 Kvistning	71 Resa till och från arbetet på företaget
03 Transporter på väg	33 Kapning	
04 Övrigt	34 Blossling (drar stockar till högar)	
	35 Förflyttning (mellan träd och rastplats-avverkning)	<u>Byggnader och inventarier</u>
<u>Grödor (exkl. trädgårdsväxter)</u>	36 Övrigt	72 Ny-, till- och ombyggnad
<u>Grovfoder och strö</u>	<u>Motormanuell avverkning, slutavverkning</u>	73 Inventarier, reparationer i fält, gårdsreparationer m.m.
05 Fältarbete	37 Fällning	
06 Transport	38 Kvistning	<u>Övrigt inom jord- och skogsbruk</u>
07 Lagring	39 Kapning	75 Övrigt
	40 Blossling	99 Vet ej
<u>Tröskgrödor</u>	41 Förflyttning	
08 Skörd	42 Övrigt	
09 Transport, lagring		
	<u>Motormanuell avverkning, storm- o. vindfäld skog</u>	ANNAN NÄRINGSVERKSAMHET
<u>Rotfrukter (potatis, sockerbeter etc.)</u>	43 Fällning	80 Hästverksamhet (avel, uppfödning, installning, trav, ridning m.m.)
10 Skörd	44 Kvistning	81 Uthyrning av lokaler, bostäder m.m.
11 Transport, lagring	45 Kapning	82 Turism och fritidsaktiviteter (inkl. kortvarigt boende och måltider)
	46 Blossling	83 Förädling och försäljning av gårdsprodukter
<u>Markberedning</u>	47 Förflyttning	84 Förädling av trä (t.ex. sågning av timmer)
12 Jordbearbetning (sådd, sättning, vältning etc.) o. underhåll av markanläggningar	48 Övrigt	85 Snöröjning på entreprenad
13 Gödselspridning och bevattning		86 Övrigt entreprenadarbete (inkl. skogsarbete på entreprenad)
14 Bekämpning	<u>Mekaniserad avverkning</u>	87 Övrig verksamhet
	49 Mekaniserad avverkning med skördare el. traktorprocessor	
<u>Husdjur</u>		
<u>Mjölkkor</u>	<u>Skogsvård</u>	
15 Mjolkning	50 Hyggesrensning	
16 Hantering och förflyttning av djur	51 Röjning	
17 Övrigt (se dock kod 24 och 26)	52 Maskinell markberedning	
	53 Plantering	
<u>Andra djur</u>	54 Kemisk bekämpning (o. besprutning)	
18 Köttdjur och rekrytering av mjölkdjur	55 Övrigt	
19 Slaktsvin		
20 Suggor, galtar och smågrisar	<u>Energi</u>	
21 Får och getter	56 Flisning	
22 Fjäderfä	57 Vedkapning	
	58 Vedklyvning	
23 Övriga djur		
	<u>Terrängtransporter</u>	
<u>Utgödsling och stallrengöring</u>	(inkl. lastning o. lossning)	
24 Mjölkkor	59 Jordbrukstraktor, linkran och vinsch	
25 Övriga djur	60 Jordbrukstraktor, med huggarvagn (dvs. med skogskärra o. griplastare)	
	61 Skotare	
<u>Kraftfoderhantering (ej grovfoder)</u>	62 Övrig transport (t.ex. terränghjuling, hästtransporter)	
26 Mjölkkor		
27 Övriga djur		
	<u>Övrigt inom skogsbruket</u>	
<u>Övrigt inom jordbruket</u>	63 Övrigt	
28 Övrigt		
TRÄDGÅRD		
29 Trädgård, friland		
30 Trädgård, växthus		

BILAGA 6, Kodförteckning för Händelser

1. Brand, explosion, sprängning, elolyckor
2. Kontakt med värme/kyla, kemiskt ämne
3. Fall till lägre nivå
4. Fall på samma nivå
5. Trampning på ojämnhet, feltramp, snedtramp, spiktramp
6. Annan kontakt med föremål i vila
7. Träffad av flygande/fallande föremål, sprut o.d.
8. Kontakt med föremål, maskindel o.d. i rörelse, fordonsolycka
9. Slag, spark o.d. från djur
10. Överbelastning av kroppsdel
11. Hanteringsolyckor (t.ex. dikning, stängselarbete, rensning och sortering)
12. Övrigt, oklart

BILAGA 7, Händelsebeskrivningar efter referensområden

JORDBRUK
Traktorkörning
Skulle koppla på ett redskap på traktorn, höll i ett fäste, fästet släppte och han ramlade baklänges och slog i huvudet.
Skulle koppla på en såmaskin till traktorn och klämde fingret, när en tamp höll på att lossna, han skulle sätta tillbaka den.
Skulle koppla på en maskin + traktorn för höskörd. Ett finger kom emellan o han klämde sig rejält.
Kopplade av eller på en kärra och klämde en tumme.
Höll på att koppla på en vagn och fastnade med stortån på hitchkroken.
Skulle koppla på en skopa på traktorn då den rasade ner på tårna.
Skulle koppla av en press från traktorn som gled av och hamnade på foten.
Skulle koppla av en kärra från traktorn, tappade och fick draget på foten.
Skulle ta bort en maskin från traktorn som då slog i knät.
Mannen skulle koppla på en vagn på traktorn. Vet ej vad vagnen skulle användas till. Fick dit foten mellan drag och krok. Fastnade med foten.
Skulle koppla bort en vagn från traktorn, vagnen åkte då över mannens fot.
Skulle sätta på en gaffel på sin traktor, vid kyla glider den av lätt så han satt på den igen då den rasade på hans finger.
Skulle koppla på en vagn och blev påkörd av traktorn.
Skulle hoppa ur traktorn, snavade på traktorsteget och ramlade ner på golvet, knäckte 4 revben och punkterade lungsäcken.
Tyckte inte det var så märkvärdigt men en anställd stukade fot då han klev ur traktorn. Vet ej när det hände.
Skulle hoppa ur traktorn för att nå en handske som fastnat. I hoppet kom han åt en växel, samtidigt fastnade han med foten under däcket som drog ner honom och körde över hela kroppens långsida.
Skulle åka iväg med traktorn och krokar med ett träd.
Var på väg till åker med traktor och släp (gödselspridn.), en bil kör ut med hög hastighet och kör på traktorn varefter traktorn kör upp med fronten på bilen och traktorn välter.
Traktorn kokade, han skulle öppna kylarlocket och det small, han fick hett vatten över vänster arm, bröst och magen.
Skulle byta olja på traktorn, slant med skiftnyckeln och slog i tanden.
Skulle lossa på en hydralarm på traktorn, använde en skiftnyckel som for iväg och träffade foten.
Skulle spänna en kedja/vajer för att bogsera en traktor, Fick hand/fingrar emellan.
Skulle ploga med traktorn och då brast isen, sjönk till botten och fick vänta där tills hytten var vattenfylld, tog sig sedan ut, ingen blodsutgjutelse.
Skulle montera på ett dubbelmontage på traktorn, det är tungt, orkar inte hålla emot, tappar montaget som ramlar på knäet.
Kopplade plog till traktor. Stod uppe på den och hoppade ner. Landade på ngn ojämnhet och vred till knäet. Orsak: borde inte hoppat ner.
Monterade av dubbelmontage. "Tog väl i för mycket" "trodde jag var starkare än jag var". (däcket välte inte) Fick ryggont som kom mer och mer efteråt. "Kunde

bett någon om hjälp". Har burit sig dumt åt som ung också.
Ryggskott vid montage av dubbla däck. Lyfte däck och fälg och small till i ryggen.
Halkade på fotsteg när han skulle klättra in i traktorn. Slog i underarmen och fick en spricka i armen. En ren olycka, svår att förebygga.
Skulle backa in i rundbalspress i ett trångt utrymme. Stressad. Skulle snabbt hoppa ur hytten, då foten/hälen fastnade mellan fotsteg och hytt. Bröt ett ben inne i foten. Orsak: stressad, skulle gå fortare än att ta alla stegen ner.
Halkade när jag skulle in i traktorn. Kotförskjutning tredje fjärde kota.
Ramlade vid urstigning ur traktorn. Halkade på fotsteget.
Halkade på isfläck när han klev ur traktorn. Stukade foten ganska ordentligt.
Hoppade av från traktorn - foten vek sig när han landade...ojämnhet?... "Slarv? - Nja..klart man kan ta alla stegen och så..."
Vi blev påkörda av en lastbil när vi skulle hämta halm. 2 vagnar och 1 traktor blev skrot.
Trillade ned från lastmaskinens stege. Orsak: tappade greppet.
Klämde tummen i dubbelmontage spännrem någon lossnade
Välte med traktor och spanmålsvagn. Olyckliga omständigheter samt skit bakom spakarna.
fastnade med handen i ratten på traktorn, skadade ett finger i handen.
"Klämt finger arbete med maskiner - traktor" "Viktig delorsak: trött"
Dikeskörning med traktor och gödseltankvagn. Halt och slirigt.
Grödor
Hon skulle utfodra djuren och höll på att (lava) hantera stora halmbalar, en ramlade ner på henne.
Höll på med ensilagebalar, på fälten och tappade balspjutet på tån.
Up skar bort nät ifrån balarna, slant med kniven och skar sig.
Skulle rulla halm, satte fingret i maskinen (igång) och knipsa av den.
Skulle stränga ihop återväxt (grödor grovfoder) o klämde i samband med det sönder ett finger i en strängläggningsmaskin.
Körde ensilage till djuren. Skulle skifta skopor o hade bråttom. Skopan rullade så att den 300kg tunga skopan slog med skarpa kanten över foten, Körde foder (foderhantering) till nötkreatur.
Höll på att lasta foder på lastmaskinen när lastmaskinen tippade.
Skulle plocka fram en ensilagebal, den låg fel o han skulle vända runt den, lyfte för tungt o ett muskelfäste gick av.
Mannen vaknade upp förlamad i hela kroppen, vet inte alls vad som hänt, möjligen syrebrist.
Skulle rensa ett munstycke på en ensilagehack och fick syra i ögat.
Skulle täcka ett ensilage samt täta en slang som läckte gas. Trampade på slang så att gas for ut, svimmade, andnöd, hjärtstopp.
Skulle täcka halm inför ev. regn med presenning, bandet gick av, han ramlade bakåt på armbågen som gick ur led.
Klättrade på stege, skulle sätta in ngt i en dammficka, stegen kasade, fall på 6 meter, mycket mörbultad.
Höll på att ta ner hö inne i ladugården, stod på en stege, ramlade och fastnade med benet, skadade knäet.
Höll på att packa rundbalar då han tappade balansen, föll till golvet på baken.

Kröp på höbalar uppe på skullen, skulle nå en lucka men balarna tog slut och hon föll 3,5m ner på betonggolvet, det var mörkt inne i stallet.
Höll på att täcka en silo då en rundbal stötte till mannen, som ramlade 4 meter.
Ramlade ner från höloftet, en balvagn rörde sig, slog sig rejält i hela kroppen.
Trampade på ett lock som låg på golvet, trampade snett och fick ett slag på låret.
Stod uppe på fyrkantsbalar, en bal kom i gungning så han fick balen över sig.
Hamnade under ett hölass som välte.
Fastnade med handen i en maskin som hackar halm.
Skulle hugga i rundbal. Yxan for igenom, träffade benet.
Klämde sin arm då han arbetade med fodervagnen, skulle skörda.
Blev stopp i skördetröskan, stoppade in handen utan att stänga av, fastnade med handen i remskivan så handen följde med, slet av fingertoppar.
Hade hämtat utsäde, stod på flaket och skulle sätta på en presenning, skulle hoppa ner från kärnan, halkade med foten och ramlade ner i backen och landade på svanskotan.
Stod uppe på en vagn med säd och skulle spänna på en presenning snavade till och tog emot sig med armen, var ute på fältet.
Up krossade spannmål och klättrade up i krossen för att sedan halka ner och stukade foten i ett hål.
Skulle skjuta upp ett rör på ett silotorn, då kom tummen i kläm mellan två rör.
Skulle ta reda på halm på ett stenröse och trampade ner i röset och en sten ramlade ner över benet och klämde benet.
Skulle testa ett rullband för säd, bandet sattes i gång plötsligt och skar upp finger.
Up skulle täta en skjutlucka i underkanten på en u-skruv på spannmålstorken. Han gjorde det under maskineriets gång o fastnade med tummen-, hela övre delen av tummen slets av med leder, sensor o nervtrådar, ej helt fungerande idag.
En utlastningslucka med 40 ton spannmål åkte ut bakom up, flög framåt, ingen kroppsskada, men chock.
En truck gör ett hål i betonggolvet, mannen kliver ur, framme vid hålet viker sig golvet och han vek foten, det blev ett benbrott.
Gick ur ledtrucken när den var igång för plattan fick inte plats (som man står på), fällde upp den och gick bredvid trucken och styrde, när han backade trucken så fastnade benet mot väggen och knäet urleds bakåt.
Överbelastning i armen vid traktorkörning.
Skulle nå en vagn med utsäde, var tvungen att flytta på en plastcontainer som han stack hål på, fick syra på fötterna.
Höll på att plocka sten på åkern, skulle hoppa ur traktorn och hoppade på en sten.
Skulle lyfta en plog varav en länk släppte och slog av en tand.
Skulle sätta potatis då han fick en låda på sina fingrar, han skulle stapla dem och slant med dem.
Skulle ställa upp harven, tog i med benen så hälsenan gick av.
Skulle lyfta ngt, utsädessäck, lyfte snett, fick ryggskott. Man sår, inför sådd.
Gick under en ramp med växtskyddsspruta, den som körde traktorn körde upp ena hjulet på en kant då vickade rampen och han fick den i huvudet.
Skulle flytta syra i en tank till en annan, då en slang släppte och sprutade syra på benet. Från knä till tå.
Jag fick Propinsyra i höger öga i samband med syring av spannmål. Ett slag gick sönder.

Det hände under ensileringen, och han körde transport samtidigt som han pratade med han som körde hacken. Han hade precis avslutat samtalet då han stannade traktorn och skulle hoppa ut, och föll/ stöp hejdlöst ned från hytten tillmarken/landade på axeln.
Skar sig i halmrivare som vid tillfället var avstängd.
Körde en manuell motordriven slätterbalk (1 m bredd). Lade i backväxel och glömde diket bakom. Ramlade bakåt och hamnade på tre trådars elstängsel (påslaget!). Remskivans skydd var trasigt/borta och snurrande remskivan skar genom byxa och in på framsidan ena benet. "Var mitt eget fel alltihop".
Skada vid reparation av rundbalslyft, fick ett slag i ansiktet, precis över ögat, då han reste sig upp och slog i ett stag. Blödde mycket och fick troligen en lätt hjärnskakning då han var yr i några dagar.
Grisproduktion. Halmlager med storbal 90x90 - 200-250 kg styck staplat 3 på höjd. Instabilt pga ngn bal (utan snöre?). Föll och slog omkull (äldre) fader. Han föll och slog sig i strökärran. Sår på halsen och mörbultad.
Halka i en komocka och ramla på en foderautomat i kohagen och bröt ett revben. Korna hade sprungit ut och det var bråttom att få in dom
Stress, för lite sömn, ingen avbytare. En balk på slätterkrossen kom i spänn slog loss och slog över käken.
Fall från tröska
Flyttade spannmål från silo till planlager via rör på skulle och nedfall till planlagret (fd kostall) undertill. Blev stopp i rör och spannmål rann över/ut i halm/hö på skullen. Skulle fort upp och rätta till. "Sprang" uppför den fasta "stegen"/ trappan (med räcke) - snubblade då halvvägs i den och slog i knät. Orsak: Stress/brådskanie situation, mitt i skörden. Fick linka med ont hela skörden och fick då höftproblem/snedbelastning.
(Inte hört varken före eller efter) "Maskinade" säd = rensade spannmål för utsäde. Blåste på fel håll och fick då spannmålsdammet mot sig (öppna dörrar). Det sista ... Medförde akut allergisk reaktion - svårt att andas. Orsak: stressad, inte satt på sig munskyddet ordentligt.
Skulle kontrollera dräneringsbrunn. Lyfte upp locket (ca 40 kg) med ena handen - locket ligger bra - ska sen ta ner det med ena handen igen och tog då inte bort andra handen från brunnskanten i samband med nedsläpp. Klippte fingertopp, blå nagel/gick av. Svårt att läka. Orsak:slarv!"Hur kan man vara så dum" Hade inte brått alls.
Plöjde gammal åkermark. Rotdel som fastnade mellan plogskären. Skulle dra bort. När den släppte slog hand/tumme upp i plogdel och skadade tummen. Orsak: använde bara händer på fel sätt, borde använt något tillhygge att slå undan med. Obetänksamhet.
Lastbilschauffören använde träschor istället för antihalk gummisulesko som finns tillgängliga.
Halkade och slog i huvudet, kommer inte ihåg vad som hände.
Fastnat i gödselspridare. Eget initiativ i strid mot tidigare instruktioner och förevisningar.
Husdjur
Snubblade på ngn ojämnhet på golvet i ladugården och ramlade.
Halkade på golvet när han skulle mjölka.
Fukt på golvet och kvinnan halkade och föll.
Trampade snett i mjölkgropan, sträckte benet då.
Sprang in i ett rör vid mjölkning, hann ej ducka, svimmade av.

Mannen skulle ta in korna för mjölkning då en kom som en "kanonkula". Mannen bröt då benet vid fallet.
Sparkad av ko vid mjölkning.
Blev sparkad på benet av en ko vid mjölkning.
Ko trampade på hans fot vid mjölkning, blev inflammation, hoppade på kryckor i månader.
Vid mjölkning blev up sparkad på armen som i sin tur gick av.
Höll på med mjölkning då en ko fick "spel", började hoppa och landade på up's fotled.
Skulle mjölka, fick då spark av ko på knät, sårskador men inget brutet.
Blev sparkad av en ko.
Blev trampad på vristen av en ko.
Fick en smäll av svansen (en ko) på tanden.
Fick en smäll av en ko på munnen (igen) och tanden gick av.
Höll på att mjölka en ko och kon sparkade brukaren på benet.
Mannen skulle ta av kossan en grimma. Kossan var besvärlig att mjölka så hon satt fast där. Kossan krängde till med huvudet så att han fick handen i grimman mellan väggen och huvudet.
Blev sparkad av en ko vid mjölkning.
Sparkad av ko vid mjölkning.
Blev sparkad av en ko vid mjölkning.
Up skulle ta in ko för mjölkning, blev då sparkad i benet. Blev bara blåmärke.
Mannen blev klämd på benet då han skulle mjölka, övre delen på benet mao låret.
Höll på att mjölka en ko och blev sparkad av kon på handen.
Vid mjölkning blev frun trampad av ko, lindrigt skadad men rejält blåmärke.
Höll på att mjölka, skulle mota en ko och fick kon över sig.
Höll på att mjölka och kon sparkade honom i bröstet och revbenen knäcktes.
Blev sparkad av en ko.
Blev sparkad på hakan av ko vid mjölkning och ramlade, vred knäet så det blev en vrickning eller sträckning i knäet.
Blev omkullknuffad av en ko.
Kon sprang rätt på och slog omkull honom.
Höll på med att mjölka då en ko knuffade henne, ramlade på ändan.
Blev översprungen av en ko vid mjölkning.
Up skulle sätta fast en ko för mjölkning då hon krängde med huvudet så att handen kom emellan en järnregel o huvudet.
Blev sparkad på knät av en ko när hon höll på att mjölka.
Höll på att mjölka och blev då sparkad av en ko.
Blev trampad på handen när han höll på att mjölka av en ko.
Blev sparkad av en ko vid mjölkning.
Blev sparkad av en ko.
Hon höll på att mjölka, och blev sparkad på handleden av en ko och bröt handleden.
Skulle hjälpa en kalv till spenen (amko), men mamma ko blev då arg och sparkade mannen (ej mjölkko).
Armen har fått en slitskada vid mjölkning.

Up skulle mjölka, blev arg på kossan och sparkade henne så att han fick inflammation i foten.
Dottern skulle lasta av halm från en vagn (för stallrengöring). Sträckte sig efter en spak för att kunna komma åt halmen o knät hamnade ur led.
Skulle dela på några kossor med en elstav då en ko bara gick iväg och hon fick då själv en stöt och ramlade ihop.
Halkade på "spalten" då de flyttade korna. Slog i golvet och glasögonen spräckte huden.
En ko sprang emot honom, för att undkomma kastade han sig snett bakåt och snubblade på en kant, ramlade och slog i ryggen.
Skulle sätta på kon något slags band och fastnade med handsken och klämde fingret.
Mannen skulle driva över kor till en fålla då vallhunden "drev" på för mycket, korna krängde till på handtaget som flög upp på ögonbrynet.
Skulle ta in korna och då blev de vild, knuffade till mannen så att han ramlade omkull i "cementrännan", bröt lårbenet.
Tog in en kviga för kalvning som tog ett skutt och mannen rasade bakåt, bröt lårbenet.
Skulle ta in en kviga över natten, det var mörkt och up skulle sätta på en grimma då hon "nockade" honom över mun/tänder.
Skulle ta in en ko i en transport. Han gick bakom kon och fick en spark på knäet av kon.
Skulle flytta en ko inne i ladugården och blev då sparkad.
Skulle flytta kvigorna till en djurbusa, då en kviga krängde till och han fick armen mellan kon och plansilo.
Kon sprang på honom och slängde sig över honom, krossade ansiktet.
Skulle flytta en kviga när den ryckte till, skadade armen.
Skulle inseminera en ko, när kon ryckte till med huvudet och handen åkte upp mot en spik
Blev klämd av en ko mot en grind
Skulle göra rent på klövarna då en ko inte var med på noterna, la sig tvärt på up:s fot.
Skulle klippa korna, då en rusade iväg och han föll då till marken, slog av tänder + revben.
Minns ej så mycket, men en ko klämde hans handled. Vet ej mer.
Blev sparkad av ungdjur då han skulle förflytta dem.
Ko som sparkade på up:s knä då de klippte korna.
Skulle ta in korna på kvällen och blev då stängad av en ko.
En ko skulle förflyttas, krängde till så att up fick armen klämd.
Skulle ta in kor, då sprang en ko på henne.
Skulle flytta en kviga som blev vild och sparkade up i ansiktet, blev en svullnad.
Skulle leda kon och blev omkullsprungen.
Foten blev trampad av kviga vid insemination.
Höll på att klippa klorna på en ko och blev sparkad på knäet.
Skulle ta in en kviga till båset, kvigan slet sig och mannen klämde sig då mellan henne o en karm.
Mannen skulle mocka, rengöra hos korna, då en svans piskade på hans öga, hornhinnan blev skadad.
Djuren skulle ut på bete, skulle flytta upp djur på vagn, flytta en tjur. Tjuren stängade upp i pannan.

Skulle flytta korna och blev stångad av en kviga.
Skulle ta mjölkprov på en kviga åt veterinären, sparkade up så han slog i golvet, gjorde illa rygg och svanskota.
Skulle tvätta en ko, då sprang kon över honom, bröt revben.
Ett djur ryckte till vid förflyttning, fick diskbrock.
Up höll på att lasta upp djur på en transportbil, entjur hoppade ner på up o trampade på bröstet.
Skulle behandla en ko.
En kalv som skulle veterinärbesiktigas krängde till up och fick då en klöv på foten.
Skulle flytta på korna då fick han ett horn i ögat.
Blev klämd av kviga då han skulle förflytta dessa, kvigan krängde till i en vagn.
Höll i ett grimskafat till en ko, hon drog iväg och han fastnade med handen i ett dörrhandtag och slet loss fingret.
Skulle sätta på ett halsband på en ko och blev klämd av kon mot väggen.
En förslitningsskada efter mycket lyft av t.ex. kalvar, kan ej specificera när skadan uppstått.
Skulle fösa ungjuren från ladugården till en utehage, gick bakom (2st) som höll i varsin ända av ett elstängsel (ingen el), ett av djuren sprang in i stängslet, hon släppte ej tråden så den skar in i handen.
Var på väg till ladugården och halkade då på en isfläck.
Var på väg mellan två lagårdar och trampade snett i en trappa.
Up höll på att utfodra djur, stod på ett utfodringsbord. Backade o trampade snett o föll ned. Utfodring av djur, mjölkkor, ensilage.
Gick och tittade på korna, gick på ett rör.
Var stopp i utgödslingen, hämtade en remspann, skulle trycka in luft, slangen fylld med vatten, slangen for iväg och slog vilt, han fick strålen över ansiktet.
Sonen blev sparkad av ko vid verkning. Up själv sjuk, visste ej säkert om det var 2004 eller 2003 men nästan helt säker på 2004.
En ko ramlade ner i mjölkgruppen med ett ben, hon skulle då hjälpa kon och fick då handen emellan, då gick fingret av.
Skulle hoppa över en grind inne i ladugården, hamnade tokigt och kom emot ngt vasst med benet.
Skulle utfodra djuren från en 0,5 m bred o 2m hög brygga. Trampade fel o ramlade ner. Blev allmänt rejält mörbultad o öm.
Up öppnade en logdörr. Ett järnrör stod lutat på utsidan o föll i ansiktet på up när hon öppnade dörren.
Up vet ej så mycket men hon blev klämd då hon stod fel vid en fodervagn.
Skulle flytta tjurar då en av dessa sparkade han på benet, blev spricka i knäet.
Mannen skulle ta in kvigorna för "klippning" då en sparkade honom i bröstet, tappade andan o tror att revbenen gick av.
Skulle flytta ner ett köttdjur. Djuret var motsträvigt och up hamnade under och armen/handen klämdes under en skrapa.
Blev stångad av en tjur.
Hjälpte en ko att kalva, kon slog till och han ramlade bakåt ner i gödselrännan.
Skulle flytta på en stut då ramlade stuten och hennes ben kom under stuten.
Skulle flytta en kviga och kvigan föll på honom.
Blev knuffad av en tjur i bröstet.
Skulle fösa ut tjurar från en kall hall till slakt, blev då stångad och flög iväg, hann ej undan.

Skulle fösa ut tjurar från en kall hall till slakt, blev då stångad och flög iväg, hann ej undan.
Skulle transportera tjurar till verkston (klippa naglarna) då tjuren ryckte till åt motsatt håll.
Skulle öppna en grind för att förflytta en kalv till annan box. Kalven spratt till av glädje och träffade knäet.
Skulle flytta tjurar till en fålla från en annan fålla, då en knuffade till och han fick då handen emellan.
En inseminör skulle undersöka en ko, kon blev rädd och sparkade up när han skulle gå fram till den.
En tjur hade krängt ur grimman. Up försökte hålla fast den för att kunna binda den. Handen klämdes mot tjurens panna o ett stålrör, huden skavdes av.
Skulle fösa djur in i en slaktbil o använde tråd för att göra detta. En kalv greps av panik o rusade emot tråden. Det blev en ögla runt fingret o ett jack i fingret.
En stor kalv sprang på mig så att jag ramlade och slog mig.
Skulle ta hand om en skadad kviga som rusade emot honom, slet då av ett muskelfäste.
Flyttade kött djur mellan 2 utrymmen, fick en spark på ben o knäskål så att ligament gick av.
Svärfar förflyttade djur o fick i samband med det en spark på låret.
Blev sparkad av en stut vid förflyttning av djuren.
Up var och "strödde" bland sina kött djur som är på lösdrift. Up blev då sparkad på utsidan av benet (vaden).
Blev buffad på knäet av en kalv.
En stut som sparkade honom när de skulle ta blodprov.
Skulle binda upp en kviga som varit ute på bete, krängde på huvudet och kom åt up:s finger.
Blev överfallen av en ko när han skulle ta kalven och märka den, hände ute i hagen, stukade foten.
Blev stångad av en ilsken tjur när han vände ryggen till.
Skulle ta ifrån en tjur en plastbit som tjuren höll på att äta upp, blev då stångad (hände i hagen).
Up skulle lasta tjurar på vagn till slakt. Skulle sätta på en grimma på en av tjurarna. Tog i en halsring o då snodde tjuren runt med huvudet o handen kom i kläm, skinnet mellan tummen o pekfingret sprack.
Skulle flytta in nya kött djur, blev klämd mellan horn o järnstång, fick sy.
Stångad av ungdjur då han skulle undersöka en annan tjur i samma bås.
Skulle flytta tjurar då han blev stångad på bröstet.
Tjur sparkade honom så att han hamnade under djuren, blev mörbultad.
Skulle ta ut en tjur för veterinärbesök, knuffade då till mannen så att benet kom i kläm.
Blev sparkad av en kviga när han skulle ta in djuren.
Blev stångad i bröstet av en tjur.
Mannen red på häst som blev rädd när de skulle förflytta korna till en annan hage, rasade ur sadeln.
Hjälpte till vid kalvning och sträckte ryggen.
Muskel i ryggen gick av när han hjälpte till vid kalvning.
Skulle ta bort grindar till djuren och klämde fingret mellan grindarna.
Skulle göra rent i gödselgången, då han halkade och slog i grinden. Där gick tanden av.

Grisarna hade vält en dynggrepp som han trampade in i foten, skulle utfodra djuren.
Skulle seminera suggor, klättrade över dem och slog då mot gallret till buren, blev skrapsår.
Fastnade med ett finger i fodermaskinen.
Förmodligen skulle han sprätta upp en förpackning. Han slant med morakniven och skar sig. (I suggstian)
Skulle avliva en sugga, tappade greppet, suggan slängde till med huvudet och slog håll på läppen.
Blev omkullknuffad av en sugga.
Skulle seminera då grisen blev arg och råkade rispa till med tänderna.
En sugga skulle flyttas då hon blev klämd i benet.
Skulle flytta grisarna och en gris backade på honom.
Höll på med semination då en gris sprang rätt in i hans knä.
Up skulle lasta suggor på en transportvagn. En sugga slet sig o "hoppade på" up vilket gjorde att han trillade på rygg o slog i trägrind o dörrstopp o skar upp vaden.
Skulle klättra över ett staket till suggorna som skulle flyttas. Sträckte sig då.
Skulle ge järn via spruta på smågrisar, stack sig själv, inflammation, rengjordes och öppnades på sjukhus.
Skulle fånga en killing och sprang på en bjälke där det satt en mutter, slog huvudet i muttern.
Höll på o slakta lamm, up skar sig i tummen så att senan gick av.
Mannen skulle utfodra en bagge som stångade honom, han var oförsiktig och fick fingret emellan.
Vid lamning stångade en tacka till honom så att han for in med huvudet i foderhacken.
Frun blev stångad av en bagge. Han var grinig och sprang på henne. Ringfingret gick helt ur led. Alla ligament gick sönder.
Skulle klippa en bagge som slet sig och stångade till mot knät.
Frun skulle ut och se till gässen. Halkade på en isfläck och bröt armen.
Körde omkull med motorcykel när han skulle fösa iväg renar.
Skulle leda en unghäst som trampade han på foten, fortfarande värk.
Skulle tvätta lasern till roboten som mjölkar, skvätte då 100grader vatten på sig.
En vattenslang sprack sönder och han fick hett vatten över sig
Skulle torka golvet i ladugården, tog fel medel, blandade syra och basiskt och andades in det (maskindiskmedel).
Stod på en stegen vid rengöring av stallet och trillade ner från stegen.
Höll på att tvätta väggarna i ladugården, hade klättrat upp på en båsavskiljare, slant och halkade ner.
Han skulle ta bort gödsel bland mjölkorna då han halkade, slog i axeln i fallet och den hoppade ur led.
Backade med en skottkärra inne i ladugården, gödselluckan var öppen och hon backade in i den, trampade ojämnt och ramlar baklänges.
Trampade ner i en gödselkultvert.
Höll på att strö spån för mjölkorna att ligga på, en bom glömdes att fällas upp vilket gjorde att en vagn ramlade ner o träffade stålhattan på stöveln, klämskada.
Reparation under galler som täcker gödselrännan - hade stagat upp gallret men råkade sparka till uppstagningen så att gallret föll ned och skadade fotknölen
Skulle ta bort kraftfoder från kon, knuffade till mannen, stötte till ögat.

Blev sparkad av ko, stod bakom kon och höll på med rengöring av stallet.
Klättrade upp på en höskulle, hade på sig mjölkhandskar så han tappade greppet och föll handlöst bakåt.
Hade tömt dyngkärran och skulle vända tillbaka, tappade balansen och ramlade av brädorna och ner i backen, har får och hästar.
Höll på att rengöra hos grisarna, hade öppnat en lucka i golvet och trillade ner i luckan.
Höll på att strö ut halm då kom kvigorna rusande, han skulle akta sig men halkade på en blöt fläck och ramlade.
Skulle montera ner en utgödslingsanordning och det var en fjäder som lossnade och for snett uppåt och slog axeln ur led.
Blev påsprungen av en sugga och ramlade baklänges.
Blev stångad av en tjur.
Hade hämtat kraftfoder, snavade på ensilagevagn och for i cementgolvet.
Up halkade när han var på väg att hämta mjöl till korna. Slog i axeln.
Halkade på ngt på golvet när hon skulle utfordra djuren (korna).
Halkade på en isbit och ramlade.
Ett ungdjur som slog till med huvudet och träffade honom på munnen.
Skulle lyfta upp fodersäckar på en vagn och sträckte axeln.
Rengjorde en foderficka då han fick in fingret på foderskruven som gick av (fingret).
Rengjorde en halmhacka, petade in fingret och det hackade till. Skulle ta bort en liten halmtuss.
Skulle fodra kvigor (ej mjölkkor) med kraftfoder. Djuren började "bråka" om vem som skulle stå bredvid up och då blev hon trampad på foten.
Skulle mota fram mjölkorna till samlingsfållan (innan mjölkgruppen) Halkade och försökte undvika slå i huvudet, backade bakåt för att få balansen, men fastnade då med foten i en mekanisk gödselskrapa och bröt därmed fotleden. Komplikerat brott.
En ko sparkade av sig mjölkmaskinen och bågen i swing-over systemet slog ned i ansiktet, precis vid ena ögat.
Praktikant blev sparkad/trängd av ko i samband med mjölkning. Brukaren hade sagt att hon skulle vara försiktig - hon satt ju och halvsov. "De tror att de är döda - det är ju levande djur - de t4estar de som kommer". Var en gammal (stabil) ko. Praktikanten hemskjutsad på kvällen. (Andra dagens praktik - kom inte mer - troligen bara "skolk" sen)
Mjölkning. Uppbundet. Kosvans rakt i ögat. Blödning. Orsak: sånt händer. Tycker inte svanshållare är lösning. Flugor... Värst vid denna tid (aug-sep). Vet inte vad man ska göra. Kapa svansen som vissa andra länder gör?!
Mjölkkor. Sommarvikarie (god erfarenhet med djur). Hade gått bredvid i två veckor, skulle sen mjölka själv. Tandemstall m drivgång vid sidan. Hon skulle få en ko i drivningsgången att backa genom att gå emot henne. Kon sprang då mot och förbi henne och klämde henne. Orsak: så gör de aldrig på gården. Vikarien van vid uppbundna kor och mer "hanterade". Istället låter man kon gå runt och "börja om igen".
Sparkad i samband med mjölkning
Mjölkning, fiskbensstall, Hann inte dra undan armen när kon sparkade och armen kom i kläm mot inredningen/rör. Orsak: ? Svårt.
Mjölkkade. Kviga vid sidan - var lite "orolig" (därför båsavskiljare på varje sida. Flyttbara). Kon halkade och klämde honom mot båsavskiljaren. "Går ej till doktor i onödan", frågade veterinär: trodde spräckta revben. "Självläker " 6 veckor.

Skulle mjölka en ko i uppbundet system. Kon bredvid som annars är lugn och snäll sparkade mig rakt i knät, det blev en rejäl smäll och jag fick gå på kryckor i en vecka och hade ont ett år. Möjlig orsak: fläkt hade precis lagt av så det var mer flugor i stallet-kanske sparkade hon efter dem.
"Skrämd ko, var "emellan"...blåtira" "viktig delorsak : trött" Tele...händer hela tiden, vi båda har glasögon.
Djuren kom i sken - var jagade av varg. Ösregn - foppa tofflor, hon var i huset och fick gripa in och ramlade. Vårdcentral sade stukning. 4 dagar senare röntgen - fot av!
Klämd i grind till djurvåg.
Avsparkad lårmuskel vid klippning av nötkreatur.
Flyttning sinkor. Kom i mellan två bråkande kor - slog till med vänster hand - brutet ben i handen.
Brott på alla tåben på vänster fot. Djurhantering.
Klämt finger i samband med djurförflyttning
Klämd av ko. Missförstånd.
Blev stångad av en ko.
klämd av en ko
Hjärnskakning av 2:a graden. Losstagnung av djur som fastnat i inredningen.
Blev översprungen av en skock kvigor som vi skulle försöka få tillbaka till hagen.
skulle lasta kreatursvagn för betäckning "sonen jagade på kvigorna, jag hade blicken åt andra hållet, då kvigan gick till anfall." Den hade visat tendenser innan, men vi tänkte väl att den skulle få en chans. Fick inga fler chanser-gick rakt till slakt.
Fingerskada-sena av i långfingret i samband med djurtransport.
Han flyttade sen kalv och kalven slet sig. Skadade knät.
Sparkad av ko.
Benbrott på underben. Fick ko över foten vid behandling av sjuk ko.
Ryggskada pga klämd av ko vid robotmjölkning
Trampad av ko vid omflyttning av djur
Arbete med djur, klämskada, slarv, dålig uppmärksamhet.
Var i liggbåsavd. För att skilja ut kor för sinläggning. Blev anfallen bakifrån av en ko som tryckte upp henne mot liggbåsavskiljare och takpelare. Hölls fast, men var inte ensam i stallet så de fick bort kon. Kon hade varit efter henne ett antal gånger tidigare, men inte anfallit på det viset.
Klämskada, höften skadades i samband med drivning av djur till mjölkning. Brunstig ko som orsakade oreda i flokken.
Jag höll en nyfödd kalv i gramma. En ko anföll och sparkade mig. Kalven blev rädd och drog iväg. 4 muskler i min axel drogs sönder
Ko hade brutit sig i höften. Var ovarsam och skulle "lyfta" henne upp. Fick hela kons tyngd på sig. Hade skyddsstövlar - trampade ner hela stöveln. Lilltån bruten konstigt nog, trots stålhättan. Blev förkrossad över kons tillstånd och tänkte sig inte för - omöjlig uppgift att lyfta upp.
Klämd mot grind av ko, då hon skulle flytta mjölkkor från en grupp till en annan i robotstall. Ej uppmärksam på djurens trängsel.
Skulle sätta på gramma på ko som slog upp med huvudet rakt i mitt huvud
Mjölkröbot. Anställd skulle byta dunk (25 kg´s diskmedel) i roboten. Typ "garderobsdörr" in. Korna gick ju runtom. Ko knuffade till dörren och oturligt skvätte upp i ögat.
tillgänglig skyddsutrustning (skärm) användes inte vid användning av diskmedel,

fick en skvätt av diskmedel i ögonen.
Halkade i ladugården och bröt av ett finger
Barnet blev trampad på underarmen av en ko. Vuxen person som höll barnet i handen blev knuffad av en annan lösgående ko, snubblade och trillade in mellan 2 andra kor. Barnet blev neddraget och en av korna trampade barnet på armen.
Lastade tjuvar på slaktbil. Hade drivit upp dem och skulle ta sig tillbaka. Istället för att öppna grind tog han sig över, tog stöd i en raka, denne gled/halkade och han ramlade i marken och tog emot m armen. Orsak: obetänksamhet
Mjölkiprod. Skulle flytta kviga mellan byggnader, ledde henne (grimma och rep.) kvigan vild och drog, halkade då på isfläck och slog i huvudet.
Slamsugningsbilen stängde inte grinden efter sig och våra kvigor rymde. Jag sprang bakom dom för att mota in dom i en hage. Snubblade och tog emot mig med händerna på ett stenrös. En sten skar ett jack vid leden på fingret och jag fick åka in och sy.
Halkade i gödselstaden - halkade mellan tjur/ko
Djur skulle flyttas. Djurkärnan var lastad med grindar. Anställd skulle ta en - då välte alla över honom. Huvudet fast klämt (hukade sig för att skydda sig ?? Vet ej). Orsak: för rakt uppställda. Varje grind ca 40 kg.
Orsak= hade bråttom och kniven var helt ny och sylvass.
Körde fullastad kärna ensilage (skottkärna) för utfodring i lagård. Stötte emot i trång passage - tvärstopp. Revbenskada när bröstet slog emot ena kärnarmen. Missbedömde var högra främre hörnet på den påbyggda kärnan var. Stort lass skymde. Hade bra fart framåt för att komma upp på högre nivå.
Kötttdjur, Charolais, årsfödda kalvar (~ 6 mån) som skulle klippas inför installningsperiod. Är ju aldrig hanterade. Brukar ta hjälp av Veterinär (grann) som bedövar/söver dem lite lätt, men blev inte denna gång. Klavarna fick panik - brodern som skulle klippa blev omkullsparkad och kom inte upp. Skrek så intervjupersonen fick rusa dit.
Hållit på med djur i 35 år. 1-års kvigor. Mannen inne i boxen - djur skulle flyttas mellan boxar. Frun "dirigerade"/styrde med en pinne - kviga "sprang på pinnen hon höll och då trillar hon baklänges - slår höften i cementgolvet. Orsak: diskuterat mycket, tycker inte de kunnat gjort annorlunda. Hon stod utanför.
Lastning av tjur (~1år, 500-600 kg) på livdjursbil. Var en annan transportör än vanligtvis. Blev missförstånd mellan henne och transportören - tjuren (som drevs lös) vände och kom mot henne igen. Antagligen gjorde hon ngn rörelse så han blev skrämmd och sparkade henne rejält på låret. Hanterar många djur och har grindar/drivgångar mm - väl ordnat. Var inte beredd på att tjuren skulle komma tillbaks.
Stångad av tjur
Stångad av tjur. Vet inte, fråga tjuren.
Kötttdjur Simmental - avel. Box, djupströ, 10 kor per box. Strödde ut halm, kom för nära och fick en rejäl spark. (hade ingen kalv dock) Orsak: ?
Hindra att det händer igen? Endast att vara på vakt. Högg den anfallande tjuren med gaffel som han tagit med för att skydda sig. Tjuren tryckte upp honom och gnuggade upp och ner. Utan gaffeln hade det aldrig gått. Liggande rör går inte att ha för djurens del, då de lätt skadar sig.
Nedsparkad av en tjur. Skulle binda upp en ko som stod bredvid en tjur. De hade busat lite innan, och då bindslet krånglade sparkade tjuren till mig så jag hamnade under den, den fortsatte, det svartnade för mig, och jag kunde till slut krypa ut i gödselrännan
Klämd arm av nötkreatur.
Handskada vid hantering av grannens kötttdjur.

UP skulle ta fast en kviga (storlek ca 200kg) för att sätta på en grimma. Kvigan hade halsrem som Lotta tog tag i. Kvigan drog kraftigt bakåt varvid Lotta fick en skada på ena knät. Skadan läkte av sig självt på några månader.
Bruten fot. Spark av ko.
Bruten handled. Klämd av ko.
Att skilja från kalvar innebär ofta farliga incidenter, till ex vid användandet av lösa järngrindar, som de gör fällor av och svänger upp en för att få kalvarna upp på bilen. Denna gång hade en kalv vänt om och sprungit med huvudet rakt in i grinden som lantbrukaren kunde fått rakt i huvudet där den flög. det hade varit livsfarligt säger han. Dessutom att jobba med uppbundna djur, då vi skulle klippa de så fick man sig alltid några sparkar på benen. Nu har vi en behandlingsbur som vi gör detta i. Och baggarna, de stångar en bakifrån och "skvisar" en pga deras starka flockkänsla.
Klämd mellan grind och tjur. Ouppmärksamhet.
Vid förflyttning av djur stukade handleden och slog i ryggen vid fall mot cementgolv. Ej bra än.
Nedtrampad av tjur i hage.
Sparkad av nykalvad kviga
Blev stångad av en tjur, djuren hade gått över, de var tre stycken som föste ihop dem.
Djurstall - stångad av tjur
Skulle flytta nykalvad kviga med kalv. Tok kvigan på djurtransporten först, och fick inte med kalven. Då jag skulle stänga dörrarna till kvigan så hoppade hon ut och slog mig i backen, då hon ville tillbaks till kalven.
Flyttade köttdjur, skulle stänga till grind då ett djur sparkade på grinden så den rammade honom över munnen (hängde på gångjärnen). Gick så fort - hann inte få upp handen. Olyckan var framme helt enkelt.
Jag skulle släppa kvigor på bete. En kviga hoppade runt mig när jag släppt ned baklemmen. Jag ramlade och kvigan trampade mig på vaden, när jag låg på marken. Repet var för långt och kvigan oroligare än andra kvigor.
Köttkor med kalvar skulle avskiljas. Box i lösdriftsstall ca 10 st. En ko blir rädd och sparkar. Träffar henne strax över knät, lite i sidled. Orsak: för nära djuren oskyddad.
Kalv ryckte upp huvudet och slog i tänderna.
Öronmärka kalv ute. Dikon ville försvara kalven och slog till med huvudet i bröstbenet på brukaren så att mittre revben bröts.
skulle fånga tjurar på bete och upp på en transport/kreaturvagn. En tjur hoppade ned från vagnen och sprang omkull mannen, och trampade både på huvud (kind) och magen. Sonen fick dragit undan mannen, som svimmade och drabbades av tillfällig total minnesförlust i ca 1 kvart. ingen hjärnskakning eller skelettskada eller annat kunde påvisas av röntgen, men de såg hur bröstbenet brutits vid olycksfall 1.
Blev klämd mellan 800 kilos diko och stolpe i uppbundet kostall. Skulle klippa de då de började kivas och jag blev klämd. Det kunde gått mycket värre om jag hade halkat, tex. Men hon ville inte flytta sig så lätt, så jag blev rejält klämd och var öm i revbenen flera dagar efteråt.
Stångad av ko.
Sugga petar med trynet upp frontgrind i ätbås som slår på ena knäet på den anställde
En sugga sprang mot dörr som anställd höll i, han hann inte reagera och fingret gick av vid ena leden. Orsak=ouppmärksamhet.
Arbete med grisproduktion, bitits i handen av en sugga. Handhavandefel.

Svin - naturlig betäckning. Betongvägg 60 cm upp, sen liggande rör. Anställd stod utanför boxen och sträckte in armen igenom, för att hjälpa galten/styra, vid behov. Galten hoppade plötsligt av gyltan och klämde då anställdes arm - "bröts"/böjdes över betongväggen. Vanligtvis jobbar alla inne i boxen. Hon var dock erfaren, men ½ tids sjukpens. (karpaltunnelsyndrom bla).
Arm blir klämd mellan sugga och grind i ätbås.
Överkörd av 3 suggor i utomhusdrift. Ledband i ena knäet helt av.
Stack sig med nål i samband med vaccination av smågrisar.
Rent misstag, stack sig själv i benet med injektionsspruta. Lång erfarenhet (10 år) av arbetet. (Får ej veta mer om vad som hände, orsaken till det).
En 100kg texel-tacka sprang rakt in i brukaren, vänster knä, i full fart under fårskiljning. Hade delat flocken, men hon ville över till de andra. Brukaren hade inte räknat med det och var inte förberedd/i andra tankar. Enligt brukaren är det sällsynt, men det har hänt henne tre ggr på samma knä under de tre åren som bonde.
Vi skulle väga, fåret slår upp med huvudet, smällde till rejält mitt på framtanden som nästan brast. Var ofokuserad pga dödsfall i familjen. Får är sprattiga, man håller i de med händerna/fångar dem/ och har mindre respekt än för större djur.
Stångad av bagge mot knät. Opålitlig bagge, dålig uppsikt.
Höll på att valla får med hund, var innanför grindar med fåren, och en tacka sprang med huvudet rakt in i handen så ett ben bröts. Svårt att undvika att vara nära djuren, men han tycker det borde skötas utan direktkontakt som om de vore lejon eller något.
Hade scannat får. Tappade penna i ströbädden. Istället för att vända sig om och böja sig framlänges, så böjde han sig sidledes. "Var rätt dumt egentligen."
Skulle flytta djurgrindar (köttdjur) för stallrengöring. De satt bara fast i en punkt, istället för två, och då vek sig (föll) grindarna - han orkade inte hålla emot och halkade. Slog i axeln (som var dålig sen tidigare cykelfall) 69 år och nedsatt rörlighet/fysik pga ålder.
Väggkon (plast?) med bildäck som tyngd på, används som markering där betongplatta slutar. Anställd råkade putta omkull konen med lastare. Skulle gå ut och resa den upp igen. När hon tog tag i basänden och skulle dra den upp över kanten, slog den upp och träffade så fort och träffade (spetsen) henna över läppen.
Gödslade ut kalvboxar med gödselgrep. Satte i för nära och yttersta spetsen gick i foten - ovanför arbetsskons stålhätta. Orsak: obetänksamhet
Brukaren fick en gammal fodervagn över sig och spräckte läppen. Orsaken var att vikten på den rälsburna fodervagnen missbedömdes när den skulle plockas ned från rälsen.
Övrigt lantbruk och trädgård
Brand utbröt i en silo, mannen sprang in och var där i 1.20 minuter.
Skulle dra ut en trädgårdsslang från väggen utan att slå av, de har difmedel i slangen och det stänkte upp i ögonen på kvinnan.
Skulle ta bort en gripklo (som satt insnörad) ur rundbalen, kallt ute, halkade av stegen och slog då i huvudet.
Skulle förflytta sig på gården med cykel, ramlade av cykeln.
Snöskotning och han halkade, slog axeln, ledbandet gick av.
Var på väg från ladugården efter mjölkning och halkade på en isfläck, ramlade och slog i huvudet.
Ramlade baklänges över ett däck, tog emot sig med handen, skulle hämta

sågspån.
Skulle förflytta sig mellan två byggnader var på väg till ungdjursstallet, halkade på en isfläck.
Halkade på en isfläck vid förflyttning mellan 2 byggnader.
Halkade när han var på väg till siltornet, stukade foten rejält.
Skulle förflytta sig mellan två byggnader och halkade på en isfläck.
Fastnade med foten och vred till vid en flytt.
Klämde tummen i dörren till lastmaskinen.
Foderbilen kom mitt i natten och hon skulle ut och se att allt gick rätt till, sprang in i trädstammar som låg staplade på marken.
De skulle lyfta en vagn som ramlade och kvinnan fick vagnen på sig.
Skulle hålla i en häst, den ryckte till o up fick fraktur i ett finger. Up har köttdjur, men hästen är för barnen, har inget med köttjuren att göra.
Skulle lyfta något, då en kota i ryggen ändrade läge.
Tog i för kung och fosterland när han skulle ta upp en brygga från sjön, ledband mm gick av.
Up slog ogräs med lie (torkat gräs). Frön flög ut och upp i ansiktet och in i ögat.
Ramlade framåt vid morotsupptagning. Stukade då handen.
Gick på en vagn där han ramlade omkull och slog i pannan.
Skulle gå ner från en vagn, trampade snett och bröt foten.
Mannen skulle lasta på en slättermaskin på en lastbil, den skulle skrotas, var oförsiktig och fick in fingret i saxarna.
Sprang in i ett räcke som hänger i en bevattningsramp.
Satt på en åkgräsklippare som var igång, åkgräsklipparen välte.
Skulle skotta snö från taket på växthuset (det var plasttak), ramlade ner genom taket och landade på betonggolvet.
Personen skulle hoppa ner från en bordsram och trampade snett med foten när hon ramlade.
Överbelastade handen när hon planterade pluggplantor.
Stege rest mot vägg föll. Slarv.
Nysnöat, sandar annars kontinuerligt. Halkade på isfläck och slog axeln. 230 dgr borta.
Efter morgonmjölkning - skulle gå in från ladugården - halkade på vattenbelagd is och bröt höger arm. Med operation som följd.
Del av plogkropp lossnade från spännband. Föll över vänster hands lillfinger som blev 1 cm kortare.
Trillade vid röjning under elstaketet. Snubblade på en sten, Slog in framtand. Trött och varmt. Anmält till Folksam.
Halkolycka. Slet av muskelfästen vä axel.
Stukade vänster fot när jag steg ut över en tröskel.
Slog huvudet i ett järnrör under en tröska. Blodet forsade och han fick sy 8 stygn.
Trampade på en höbal som rullade och knä slog i en sten.
Fullt skydd: hjälm, byxor, stövlar (skogs- alltihop) Röjsåg hel. Röjde gräs/ogräs i fårhage med röjsåg med fast (treuddad) gräsklinga. Kom mot sten, varpå flisor från sten och klinga träffade hals och visir. Ny oanvänd skogshjälm. Slog av kanten på visiret. Flisor i haka och på halsartär. Kraftig blödning.
Överbelastning av rygg då han skyfflade grus vid bygge. Ledde till lumbago/ischias
Knäskada vid röjning av en ? Diken

SKOGSBRUK
Skulle fälla en gran, tog ett steg snett bakåt, snubblade och fick trädet på benet.
Halkade till vid fällning, fick en sträckning i ryggen.
En gren (grov) föll ner på ups axel, den gick ur led, vilket han märkte efter flera månader.
Up skulle fälla ett träd (en död tall), en gren ramlade ner i ansiktet och slog sönder glasögonen, som i sin tur skar upp ett sår under ögat.
Fällde ett träd som ramlade på en hög sten, flög därifrån mot mannens bröstorg och slog av hjälmen.
Vid fällning av träd så var det ett träd som föll åt fel håll o föll på up. Han försökte väja undan det med armen, en mjukdelsskada blev följden.
Mannen hamnade mellan träd och motorsåg med handen, skinnet flåddes av.
Skulle säga ner ett träd som innehöll bålgetingar, fick 20 stick.
Skulle trycka omkull ett träd efter sågning med "fel" arm tryckte till med vänster arm, det blev en bristning i armen och ledbandsinflammation.
Kallt på morgonen, skulle gallra o ta ned ett träd som hängde. "Saxen" släppte o up for in i ett annat träd o knäckte revbenen.
Up fällde träd med motorsåg och trädet föll på hans fot.
Höll på att kvista då han halkade i en slänt, slog i rygglutet då.
Körde på ett mindre träd som spändes och snärtade till på up:s ben.
Höll på med kvistning då en gren snärtade till honom på läppen. Var tvungen att sy ut och invändigt.
Skulle kvista och slant med motorsågen och fick den på underarmen.
Vid kvistning - kom emot kedjan på motorsågen med fingret.
Skulle kvista en gran, snubblade och trillade med motorsågen och fick sågen strax ovanför ögat.
Skulle kvista på en tall, ramlade till och tappade greppet om motorsågen. Kedjan slet upp ett sår i underarmen.
Höll på att kapa träd då ett slungades mot hans ben (under knät) och slog av det.
Höll på att kapa och fick en vindfälla över sig.
Mannen skulle knuffa till en gripklo som inte nådde stammen, fick då finger emellan.
Vid brossling: En "sax" för att samla ihop stockar o massaved släppte greppet om stockarna. Detta gjorde att up föll baklänges nedför en slänt o landade på axeln, vet ej vad som hände, men kunde sen ej lyfta armen på ett bra tag.
Höll på i skogen, dålig sikt tack vare snön. Vajern gick av och snärtade till med massan mot knät.
Klämde sig på en vajer, tummen kom mellan vinschen och en krok.
Skulle "brossla" på gammalt vis med häst. Hästen blev ivrig och började gå och up fick då stocken på vaden.
Skulle flytta stockar från en timmervälta till en annan då en stock ramlade av och hamnade på benen.
Skogskörning. Hade radiostyrd vajer som fick med en träddele, svingades mot nacken vid vinschning.
Av egen kraft slet mannen sönder/loss en muskel i benet då han var i skogen och gallrade, skulle dra ner en stock.
Drog i en gren som gick av och han ramlade baklänges på ändan. Fick ont i korsryggen
Mannen skulle aptera/kapa ett dött träd som ramlade ner på hans huvud.
Hade kapat ett träd och trädet var spänt och släppte då, trädet flyttade sig en

halvmeter i sidled och foten kom i kläm.
Mannen skulle "kila" trädet med en plastkil som gick isär, flög då upp på ansiktet.
Satt i traktorn då ratten fick "slag" och kulan ryckte med sig fingret, höll på att flytta ris.
Höll på med fällning då en större gren ramlade ner på hans huvud, fick åka in och sy.
Mannen skulle kvista trädet vid roten och bedömde avståndet fel. Stammen snärtade mot "baken" och han flög iväg 6 meter.
Har en gammal traktor, vajern för kort så han skulle vrida om kranen då snubblade han och fick stocken i ryggen.
Vid avverkning fastnade en krok i handen på en man. Hud "flängdes" av.
Hoppade ner från en avverkningsmaskin, tappade balansen och fick in fingret i kvistkniven.
Pappan röjde buskar då rysågen fattade eld, fick rejäla brännskador.
Ramlade ner i en vattenbrunn när de höll på att röja i skogen.
Up skulle hacka av grenar, röja sly med en buskhack, snubblade o föll omkull o landade m handen på det skarpa verktyget.
Åkte i skogsmaskin, skulle kliva ur den och missade fotsteget, föll baklänges och stukade ben och knä.
Röjde ungräd i oländig terräng. Det var mkt vegetation o up åkte ner i en stenskreva med höger fot o skadade fotleden. Väntade en vecka med att söka vård.
Skulle vinscha ner ett träd då spännbandet gick av, klossen for ner 15m, rakt på up's fot.
Fick en gren i ögat.
Skulle plantera skog, hade sår på tummen, fick in jordbakterier i såret och det blev blodförgiftning.
Höll på med flisning och klämde fingret mellan två stockar.
Mannen flisade och av ren klumpighet fick han in fingret i flistuggen och kapade fingret delvis.
Höll på men vedkapning och fick in hand+finger. Fingret blev illa tilltyglat.
Sågade sig i tån med en motorsåg när han höll på att kapa ved.
Kapade ved och fingrarna kom emellan vid klingan, en bit av fingret "gick åt".
Up var ute och kapade ved, utsidan på 3 fingrar vid höger hand kom emot klingan så att senor o hud slets av.
Skulle klyva ved för värmepanna för uppvärmning av mangårdsbyggnader. Använde släggyxa, när up satte yxan i vedkubben o slog till med släggan på yxan så lossnade en järnbit från yxan o flög som en projektil o satte sig i benet.
Höll på att klyva ved med en traktordriven klyv och tummen klämdes i klyven, en del av tummen togs bort.
Klöv ved och gled in med tummen som gick av.
Mannen hade klyvt ved och skulle vika ihop transportören, hamnade då emellan.
Fastnade med fingret i en vedklyv, han miste pekfingret.
Klämde sig vid vedklyvning och har nu ingen känsel i fingret.
Sysslade med vedklyvning, fick in handen men det gick rätt bra.
Körde med vedklyv o en bit fastnade. Up försökte skjuta på med en "pinne". Pinnen hamnade snett o klämde sönder up:s finger mot kanten av vedklyven.
Jobbade med vedklyven, fastnade med tummen mellan träplattan som skjuter fram träbitarna och vedbiten, rejäl klämskada på tummen.
Vid transport av virke (jordbrukstraktor m vinsch) körde mot stubbe. Ratten slog

tillbaka o tummen var då på fel ställe, "stukning" av tumme o hand. Ratten "slog till" tummen.
Skulle gå in i ett skjul och hämta olja som skulle användas till skogshantering, snubblade på ngt på golvet och ramlade, fastnade med benet och skadade revbenen.
Hade fällt fast ett träd, vilket föll ner på honom när han var på väg att åtgärda. Det fastfällda trädet lossade/ramlade åt ett håll som han inte hade trott. Hade hjälm mm. Föll på hans huvud och ner på axeln.
Tog ner träd i dike. Sista träd en större al. Den hade lite överhäng på en sida, vilket han inte uppmärksammade. När han var på väg bort från trädet, när det föll, gick det istället åt sidan och rotändan slog honom medvetlös i diket. Vaknade - kunde ta sig hem till hustru. Ambulans. Ryggen skadad.
Fällte fast en grov björk (40-50 cm) i en mindre björk. Ca 30° lutning. Började då kapa av i 3-4 m längder efter hand. Vid 3:e / 4:e kapning föll inte stocken ner utan kom i kläm/spänn. Han knuffade då på stammen, den for iväg mot honom - träffade benet och slog av det. Han blev fast under stocken med benet av. Kunde själv ringa 112. Kompis 40 m bort hörde inte på hela tiden. Orsak: alltid svårbedömt med fastfällning. Borde använt annan metod med traktor och vinsch.
Skogsmaskin väntade, ej såg med sig. 100 m hemifrån, skulle flytta enstaka träd. Cyklade omkull i gruset, barbant, med motorsåg på cykeln. Skrubbsår på knäet. "Dumdrigt" Skinnflått knä. Man tar ju inte på sig huggarskyddskläder för 10 sek arbete. Man tror att det går bra ändå.
Fick ett slag på underarmen av en fallande gren vid manuell avverkning med motorsåg. Löst hängande gren som lossnade från ett träd utan att den skadade märkte det i tid.
Höll på att ta fram ek-virke. Med skogskärrans kran lyfte han bort de stora/krokiga grenarna runt det fällda och kvistade ekträdet (gren 10-12 cm). En gren i kläm - hoppade ur traktorn och skulle såga av det en bit mer - såg inte att den ej var kapad vid trädstammen. Slog upp rakt över näsan. Hade bara hörselskydd - tagit av huggarhjälm. Tror inte visiret hade hjälpt - bara förvärrat. Orsak: ? Noterade inte att grenen ej var kapad vid stammen. Mycket lövverk och krokigheter.
Fällde träd i åkerkant. Ett vindfällt lövträd, lutade 45 grader, skulle tas ner. Pappan höll emot trädet m gripen. När detta träd föll i marken, föll också ett torrträd några meter bort, rakt i sonens huvud. Full skyddsutrustning (hjälmens innanmäte/remmar brast.) Orsak: Inte ens noterat att det var ett torrträd. Vibrationer i mark när det fällda trädet föll.
Stormfällad skog. Träd som stod i spann/båge. Sprack/fläktes i princip direkt han satte i sågen och fick det på benet. Lärt sig att man ska på sidan och såga riktning det spänner åt, men sköt rakt åt sidan. Orsak: "omöjligt att förutse att det fläktes på det hållet " Idag hade jag låtit det stå"
Benet kom i kläm under en stock vid upparbetning av vindfällan. Orsak: Oaktsamhet.
Röjde sly, fastnade med ena benet i slyet och vred då till knäet. Orsak: ? Inget att göra åt, måste gå i det röjda slyet.
Avverkade/röjde en skogsväg. Vred sig bakåt, upptäckte gren som han gått förbi, vart helt galen arbetsställning.
Klippte undan kvistar/grenar i en rågång. Använde grensax och höll samtidigt en yxa i ena handen. När han klämde ihop skänklarna, var yxans egg riktad så, att den skar in i tummen med full kraft.
Lång erfarenhet många m3 både före o efter. Vedklyv - hydraulisk. Ca 60 cm långa - ~40cm i diameter. Var kluven mitt i tu redan - skulle klyva på andra lednen när den slog upp på hakan. Blödde lite. Ont i käken. Kallad till tandläkare

senare - då upptäcktes skadan. Orsak: ? vriden ved ... kanske inte hade ramlat ned i bottenläge när klyvkniven gick på.
Vedhantering, vid användning av klyv. Såg sig användaren sig ej för och fingret klipptes av.
tummen kom för nära klingan på en klyvsåg - lång erfarenhet av arbete med klyvsågar. Tummen klövs från nageln och ner i benet.
sträckning i benet vid för tungt lyft vi vedklyvning-dålig arbetsställning. Sträckningen höll sig länge - 2-3 månader
Ramlade baklänges. Slog huvudet i traktorskopan. Fick ett djupt sår, som måste sys. Orsak: Lyftsaxen släppte taget och snubblade.
Hoppade ur skogsmaskinen och vred till knät.
Trodde jag vricka foten när jag körde ut massa ved med hästen men det gick inte över värken så i juli röntgades foten o då var det en fraktur i fotleden som opererades i nov 13 o i feb fick jag en kortisonspruta i leden. Så nu får vi se när värken är borta.
halkade och föll baklänges ned från vedkärva/vagn. Det hade regnat och var halt. Gummistövlar som vanligt. Otydligt "vad" som var halt, men han var på väg att nå stegen för att klättra ned då det hände.
Vid arbete med traktorprocessor gav en mindre björk ett slag på vaden.
Virkestrave välte och föll över smalben och fot. Knäckt underliggare som orsakade instabilitet
Timmerstock på höger hand. Stock kom i rullning och rullade över handen, klämskada.
Muskelfäste i höger arm brast. Lyfte en liten stock med höger hand.
Byte av traktordäck i skogen. Klämde handen när jag försökte få bort däck. (Vätskefyllt).

JORD- OCH SKOGSBRUK
Transporter
Up:s man skulle åka o hämta reservdelar till en balpress, råkade ut för bilolycka, vattenplaning o bilen slog runt.
Välte med lastmaskin på vägen under transport.
Välte med 4-hjuling.
Mannen körde på en väg och skulle köra en vänstersväng med en gräsklippare (modell större). Han observerade inte en buss som kom bakom varvid mannen blev påkörd av bussen. Revben och nyckelben bröts vid tillfället.
Byggnader och inventarier
Up:s svärson, de höll på men ombyggnad av en byggnad. Han satte ifrån sig en cementsäck, den damp i backen o han fick cement i ögonen.
Stod på en stege, höll på att bygga ett tak, stegen halkade och han ramlade i backen.
Höll på att klättra på höbalar när de vuxna höll på att renovera ladugården, ramlade ner.
Höll på med en ombyggnad inne i stallet, ramlade ner från stegen och slog huvudet i betonggolvet.
Ramlade från en stega i samband med byggnadsarbete och fick ryggskott.
Snubblade på bjälkar som låg på golvet och ramlade baklänges och slog i ryggen.
Skulle bygga till på ett uthus, gick över en planka och trampade snett, skadade knäet.
Han mindes inte så bra av olyckan, men han tappade en "grind" på huvudet vid ombyggnation.
Renoverade hus, slog sig på tummen, (mindes ej mer).
Skar sig i fingret med en kniv vid en tillbyggnad.
Skulle serva skördetröskan och ramlade ner från den.
Mannen stod på en stege, skulle utföra reparationen då stegen gled iväg och mannen föll.
Mannen skulle reparera ett tak då stegen gled iväg. Hamnade rätt bra med stukning som följd
Skulle rätta till en takpanna, stod på stegen, det var is och halt, stegen halkade och han ramlade på stegen, bröt ryggen.
Höll på att måla, ramlade ned från stegen och bröt revbenen.
Up skulle byta en ventil till utfodringen, ramlade ner från en ställning och hakade i en plank, rejäl törn på baken.
Skulle montera ngt på en silos, snavade på en trappa och ramlade ner baklänges.
Stod på en stege och höll på att tvätta stallgödselspridaren, stegen halkade och han ramlade ner på betongplattan(spolplattan).
Höll på att skruva på en maskin då han föll ner 1m, slog i huvudet och skar upp handen.
Gick på en byggnadsställning då en "träbit" trall gled iväg. Mannen ramlade då ner och skadade skuldra + arm.
Föll över en gräsklippare, den var avstängd.
Skulle banka rätt en buckla på en plog, slant med spettet och ramlade bakåt på foten.
Höll på att reparera ngt i verkstaden då han snubblade baklänges och bröt armen.

Jag var ute och målade, stod på en stegen. Jag halkade till på stegen, tappade skon o fastnade med foten på steget under o hälsenan gick av.
Skulle sätta upp ett staket och trampade ner i ett hål i marken, foten kom snett.
Trampade på spik när han skulle pressa formvirke (spikdra).
Trampade snett då han höll på att lasta byggmaterial.
Monterade ihop en silo och fick fingret i kläm.
Skulle reparera en rundbalspress och skulle spänna en kedjesträckare och klämde tummen.
Up skulle laga en traktor. Tog i för glatta livet med en nyckel som släppte och up for iväg mot en järnbalk.
Skulle laga en kedja med knivar på en ensilagesilos och skar sig på en av knivarna.
Skulle flytta ner en scooter från en pall efter reparation och fingret kom emellan, det var en vass kant, skar upp fingret.
Höll på att serva en skördetröska, klättrade upp stegen och slog hakan i stegen.
Skar sig i handen på en plåt.
Samma typ av skada som nr 1 men skar sig denna gång i armen.
Skulle stänga porten till en maskinhall, den var trög, men sen släppte den och då klämde han fingret.
Mannen skulle reparera en slättermaskin då en slätterkrosskniv åkte in i benet.
Skulle reparera ett skåp, då ett järnrör släppte och flög i ögat.
Svetsade och tog av masken, fick in smärgelsprut i ögat.
Skulle laga en maskin då en järnbit flög in i fingret.
En grind till ungdjuren hade vält. Försökte laga den. Ramlade på knät.
Skulle reparera ngt i en tornsilos, då lossnade en vajer som träffade honom.
Skulle lossa en järnbit på en plog med en skruvdragare (plogen avstängd), den roterar och far emot handen.
Skulle reparera en bil, skar sig då på en kniv, såret läkte dåligt och gjorde mkt ont, bakterier hade åkt in i såret.
Skulle reparera en hövändare, skulle slå bort ett lager med ett don, slog på donet med en hammare, en flisa från donet lossnade och flög in i ögat och hamnade under ögonlocket.
Mannen stod på gården o skulle laga en skogsmaskin, hade lagat en vajer och skulle "köra in" den (vajern), den hakade i o slog till i ansiktet, fick sy 11 stygn.
Lagade någonting och verktyget flög mot ansiktet, slog ut en tand.
Skulle reparera en skogsmaskin då en järnbit ramlade ner på huvudet.
Up lastade skrot som föll ner på honom, skar upp halsen + handen och smällde emot höften.
Skulle hjälpa reparatören i verkstaden med en maskin och fick då en järnbit på foten.
Skulle bygga om och fick en plåtbit i benet.
Skulle reparera en maskin, slant med hammaren och slog på tummen.
Sågade sig i fingret på en cirkelsåg.
Skulle skära av spetsen på en harv med en vinkelslip, skulle stanna vinkelslipen, handtaget var löst o den vek sig o körde rätt in i handleden på up. Senior i handleden till lillfingret gick av.
Skulle spika i ordning och slog sig på tummen.
Satt på huk och skar med kniv på en slang, slant in i låret.
Höll på att laga ett foderbord, skulle dra ner en spak och sträckte armen.

Höll på att städa på gården, skulle flytta på dragstänger (till en traktor) klämde fingret mellan 2 dragstänger.
Skulle reparera traktorn och klämde handleden vid kopplingen.
Skulle spänna taggtråd när taggtråden släppte och slog mot armen.
Skulle slå ner stängselstolpar till ett staket, skulle ta ett spett ur en skopa (lastmaskin) en sten låg som tyngd i skopan, rullade över handen.
Sågade sig i handen under reparation, det var snickeriarbete.
Inlejd person i samband med byggnation skadade sig i fallolycka. Vi har lejt in ca 8000h byggnadsarbetare. Detta är nog en olycka i bygg inte jordbruk.
Arbetade på en trappstege förlorade balansen och ramlade i golvet och slog axel ur led med en skada som var att en bit ur skålen i axeln slogs loss.
En skjutport hade hakat upp sig när den skulle öppnas. Den anställde klättrade upp på några halmbalar för att rätta till felet då denne ramlade ner och slog sig i ett fall på ca 3m.
fall 1 m under mättningsarbete i silo. Landade på axeln orsakade smärta och begränsad rörelseförmåga under ½ år ca. Stegen slant.
Kanade ned från tak.
Personen skulle gå upp på en stege till höskullen. Stegen gav vika och personen föll i golvet, Stegen hade lossat från sitt fäste upptill.
Fall från 2:a trappsteget vid tvätt. Tillfällig obalans.
Slog sönder lysrör och trampade på dem.
Flyttade pallar. Satt i lastare med pallgafflar. Såg medarbetare börja lyfta/göra annorlunda än han själv tänkt och hoppade då snabbt ur lastaren utan att "lägga ner" pallgafflarna på marknivå, som brukligt. Hjälptes åt att lyfta/greja och vänder sig sen snabbt om och får pallgaffel rakt i ögat. Orsak: blev lite bråttom att hjälpa till. Tänkte sig bara inte för. Inte brukligt att ha pallgafflar uppe.
Skar upp ett finger i, slant med verktyget vid riktning av knivar på slätterkrossen.
Vid koppling av vattenledningsrör slog röret till den anställdes käke och slog ut en bit av en stifttand.
Skadan inträffade vid byte av balk i port till maskinhall. Den skadade var hantlangare till en svetsare. Balken var fastsvetsad vid arbetsdagens slut. En dörrskena hann inte svetsas utan förankrades på platsen för att svetsas fast dagen därpå. Dom hade förankrat denna för dåligt så när dörren stängdes så föll dörrskenan till marken och välte sedan och träffade på sned över stålhättan på skon och knäckte något av småbenen till lilltån.
Skräp i öga vid verkstadsarbete.
Minilastare för utgödsling (värphöns). Bränsleslang läckte. "Stoppade ner handen " när motorn var igång. Stod på gödselplattan - halkade till och då slog han i den roterande fläktmotorn. "minin " strejka - så i "stridens hetta" gör man sådana dumheter.
Ett järn från dyngspridaren hamnade i spänn. När den skulle tas bort for den upp i ansiktet med ett jack i tandköttet som följd.
Hade rest stege mot vägg. Skulle därefter skjuta upp (förlänga) den kopplingsstora delen. I ett visst läge brast något i högra axeln. Dålig sedan tidigare. Magnetrontgen några månader senare visade att kraftig sena i axeln brustit. Orsak: tidigare skada.
Ensilageskörd, rundbalspress, använde en slägga för att slå ut en bussning (?)... (svårt att förklara och förstå inte han själv riktigt!) Slog o slog "100 ggr". På något sätt kom fingret i mellan i ett slag, samma som han höll släggan med... Utmattad i hö-armen som han slog med....snedträff.
Skulle byta fäste/svetsa dit nytt, på balgrip (till front på traktor). När han skulle vända gripen ändrade några rörliga delar läge och fingertoppen (vä pek) kom

emellan. Orsak: slarv, 5 min arbete att kunnat skruva bort armarna , lite tanklöst.
sonen snickrade en dörr, skräp i sponten.....slant då med kniven och skar sig i tummen, sena gick av.
Ladugård, skulle reparera vattenkopp. Slant med rörtången.
Innertak gav vika vid reparation.
Övrigt inom jord- och skogsbruk
Skulle lägga plåt över veden. Den vek sig och gick genom vaden. 14 stygn.
UP höll på att reparera en bilsläpvagn som var hans egen. En balkbit (?) slog upp i hans ena underarm. Han fick blåmärke och domningar i armen efter det. Egentligen kan man inte hänföra den här olyckan som en arbetsplatsolycka, eftersom det var hans egen släpvagn.
Röjsåg m tre uddad klinga. Körde bort sly/gräs i dike vid grusväg. Klingan träffade en sten som slungades på hans smalben. Hade skor och vanliga byxor. Sten av typ sprängsten - vassa kanter, träffade smalben. Blev dålig efter några dagar - infektion .....akuten. Orsak: borde haft sågarstövlar/sågarbyxor. oförsiktig.
Fastnade i en transportör
Transport av spannmål pågick och när rullkapell skulle rullas ut över lasten gled en stege som finns på kärran och arbetaren föll till marken ca 1,5 m. Foten stukades men för övrigt ok.
Halkolycka, spräckta revben.
Bröt handleden. Lastade av en maskin från trailer och halkade på en isfläck.
Ramlade på foderbord utomhus. Fick en spricka i benet och fotleden.
Snubblade och stukade en handled.
Slinter omkull, slår i ryggen.
Trillade av vagn varvid liten sten trängde in i knäet
Halkade/föll och fick ont i först i höger vrist sedan i knä. Inga djur var i närheten.
Skadat knä. Trampade fel.
Täckplåt över kulvert kommit ur läge. Trampade ner och fick djupt sår på benen.
April 2013 trampade spik genom höger fot.
Del av ställning ramlade ned och träffade brukaren i huvudet.
Del av trädstam slungad från en kraftledning. Träffade i huvudet. Hjälms användes. Hjärnskakning och muskelskada i nacken. Stommen var relaterad.
Körde elhyvel på tummen. Ouppmärksamhet.
Stod i lera och vred sig med följd att knä fick en skada infästning av ledband. Kontrollerades av läkare.
Skar sig i tummen med kniv. Orsak: slarv.
Skada i vedmaskin
Armbrott. Orsak:jag själv.

ANNAN VERKSAMHET
Dottern ramlade av hästen.
Kvinnan halkade och for bakom hästen som i sin tur sparkade till henne, ett ungföl som hon promenerade med.
Skulle ge hästarna hö i hagen, halkade på en isfläck, bröt knäskålen.
Damen skulle fånga in hästar, ramlade ner i ett hål och knäckte till knäet.
Förberedde inför nästa dagsutfärd, skulle gå ut o hämta täcke till hästar i lada. Tände ej lampan, fastnade med foten i en hästvagn o föll framstupa, bröt foten.
Up ute och träningskörde med travhäst, blev påkörd bakifrån av bil, flög av vagnen och tumlade runt, brott i nackkota, hästen avlivades.
Föll av hästen, skadade ryggen.
Mannen tränade en häst och blev trampad.
Liten flicka ramlade av/ur sadeln då hästen skenade.
Barnet skulle rida då hästen stegrade sig, ramlade ur sadeln, häst blev rädd för barn
Skulle rida in en häst och hästen stegrade sig, slog till henne på näsan.
Skulle sätta ut hästarna och blev trampad på foten.
Skulle leda ut en häst till hagen och hästen drog omkull henne.
Up ledde en häst, hade virat selen runt handen, hästen ryckte till och fingret gick ur led.
En häst som fick fnatt och sparkade vilt omkring sig.
En häst som fick fnatt och sparkade vilt omkring sig.
Skulle ut med en häst, hästen slet sig och sprang över den skadade.
Skulle lasta in en häst i en kärra, hästen backade och han ramlade, då trampade hästen honom på ryggen.
Fick spark av häst och del av tand slogs ut.
Gick med häst på kullerstenar, häst ramlade på foten som krossades.
Blev sparkad av hästen, den blev skrämmd och slog bakut.
Skulle rensa en sjöstrand från vass och näckrosor, använde båt, stod i båten och skulle dra upp repet som han hade en räfsa fastsatt i, drog till och ramlade i båten, slog i sittbrädan.
Lagade en grind då sågen som en vän höll i for in i fingret.
Slant med ett verktyg, gick hål i skinnet och satte på sig skitiga handskar, fick då streptokocker i såret, handen svullnade upp + 40graders feber.
Svetsade på ett bensinfat som då exploderade.
Skulle köra in en pall med frysta bär, det var is på betonggolvet och kvinnan halkade.
Höll på att kapa brädor till en friggebod och sågade sig i fingret.
Plöjde snö och vid urstigning av traktor halkade mannen.
Ryggskott
Var på en annan gård, höll på med klövvård. Kon tryckte till och en spärr på veven släppte och veven slog bakåt på handen.
Up var trött och det var varmt, råkade få in handen i schaktklämmen då han skulle ta bort en skyffel.
Skulle göra rent en kran och slant med kniven.
Sågade sig i fingrarna i en byggsåg.
Up höll på med klövavverkning då han blev nertrampad av en annan ko o svimmade av.

Up höll på att lägga papp på ett tak, det var is o halt så han halkade o föll ned, slog håll i pannan.
Skulle reparera en parabol, ramlade ner då stegen gled iväg.
Skulle förflytta en dammlucka till en kraftstation, körde den på en traktor, personen gick framför och höll emot luckan när han ramlade över ngt på marken och fick luckan över sig.
Skulle ta ner ett frysaggregat, åkte upp i en hisskorg och la handen på räcket som då kom i kläm.
Höll på att städa upp på gården, och blev påkörd av en traktor.
Föll av häst. Skadade fot och knä.
Tappade fästet från stigbygeln då hon red på en unghäst. Det var fuktigt och lerig under skor(?) och på stigbygeln. Utstyret var inte gjort för ridning i naturen där det blir mer smutsigt. Nu har hon skaffat stigbygel som går att ta av och tvätta.
Fall från häst 90 dgr. Häst under träning, tror det var unghäst, hopphästar, inget som störde/skrämde. Föll av. Ingen väst- men hade inte hjälpt = Knä som bröts/kompression.
Turridning med islandshäst. Ryttaren tappade balansen. Orsak: bristande ridvana
Turridning Islandshäst. Hästen snubblade och ryttaren tappade balansen.
7.00. morgon - solen låg. Hon ledde en häst över vägen och var nästan över. Bilist som kom fort, körde utan att egentligen se något, enligt sin utsaga. Körde på brukaren. Brukaren kunde inget gjort - bilisten kom fort... Utan sikt...kunde kört på barn eller vad som helst. Bilisten visste inte vad han hade kört på.
Frun ledde häst, hästen skrämde och rykte till, då slets muskler i vä axel av. Orsak: (inte grimskaff virat runt handen)? Sådant som kan hända.
knuff av häst med svår smärta i rygg/nacke.
Översprungen av häst med bruten underarm som följd. Flera besvärliga operationer. Bestående skada.
Avramling vid träning av häst. Axel, höft, mage skadades vid plötslig bock/rusning med häst.
Inom hästverksamheten förekommer olyckor som orsakar stukningar och andra lättare skador. Olyckorna sker i kontakt med hästarna.
Häst hoppade. Del av hand blev bröts.
Häst skulle skos. Rutinerad person. Hästen sparkade av oförklarlig anledning, så att kvinnan for rakt in i vägg med huvud/ansikte
Trampad på stortå av häst. Hästen blev skrämde och klev åt sidan.
Skulle ta ner höststaket (ekstolpar med brädor emellan) Använde slägga och fick (på något sätt?) en finger emellan. Orsak: var trött, hade hållit på länge
90 dagar sjkskr, operation. Skulle skära i hov på häst. Hovkniv med dubbelegg. Ändrade grepp för att få kraft, och fick till fingret ner på eggen. Kändes inte förrän han märkt att fingret inte gick att röra på kvällen! Skurit av sena. Orsak: tanklöshet
Snickeri i bostadshus. Stod på stege ett par meter upp och tryckte in isolering. Stegen gled bakåt - slog i ansiktet.
Gled på golvet och slog i huvudet. Turistverksamhet.
Höll på med intensivt sågverksarbete. Låg en pall fastfrusen i gräset. Råkade trampa på den och den var ju hal av is. Ramlade omkull och slog i axeln. Orsak: is och pall som inte skulle legat där i gräset.
Stukning i foten. Fall i en grop.
I samband med slakt tappas kniv som med spets går genom skyddsstövel (1mm

bakom stålhättan i stöveln). Senan till stortån skadad.

Två personer på ATV körde av vägen. Orsaken är fortfarande inte utrett, den ena personen är fortfarande allvarligt skadad, den andre hoppade av och fick lindriga skador.

Klämskada finger. Skulle fälla ner stödben på dumpervagn och klämde fingret.

SLU Future Food är en forskningsplattform vid Sveriges lantbruksuniversitet som ska bidra till att livsmedelssystemen är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbara.

Plattformen ska identifiera nyckelfrågor, generera vetenskap och söka nya lösningar i samverkan med andra.

hemsida
e-post
twitter
nyhetsbrev
youtube
podd

www.slu.se/futurefood
futurefood@slu.se
[@SLUFutureFood](https://twitter.com/SLUFutureFood)
Food for thought
SLU Future Food
Feeding your mind

SCIENCE AND
EDUCATION **FOR**
SUSTAINABLE
LIFE

